

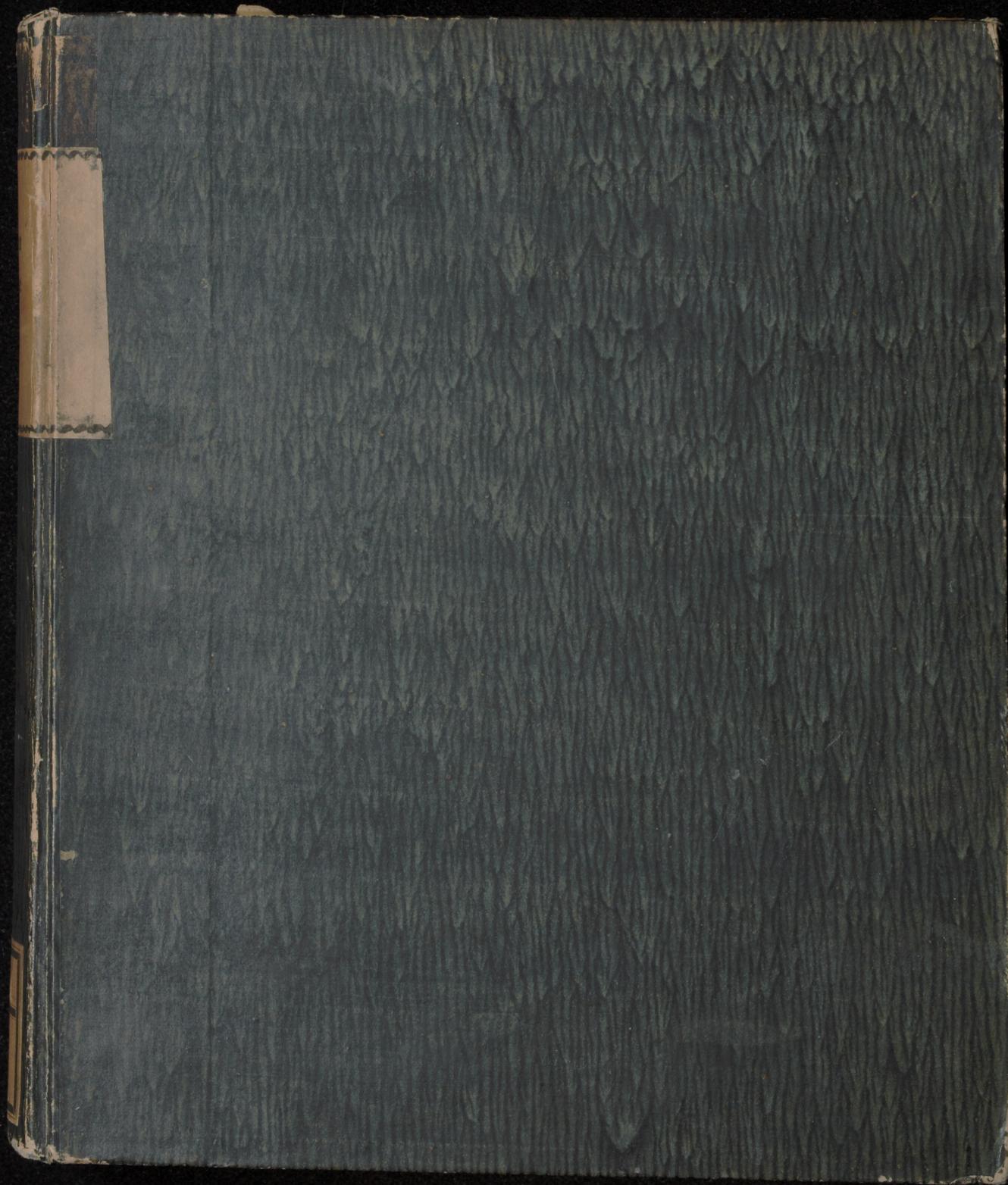
Apologia : Malitiose vexati honoris Celsissimi Primatis Regni Poloniae, & M. D. Læ. per literas Celsissimi Principis Eugenii ad Illustrissimum Vesirium Scriptas

[Erscheinungsort nicht ermittelbar]: [Verlag nicht ermittelbar], [1733?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn88567359X>

Druck Freier Zugang

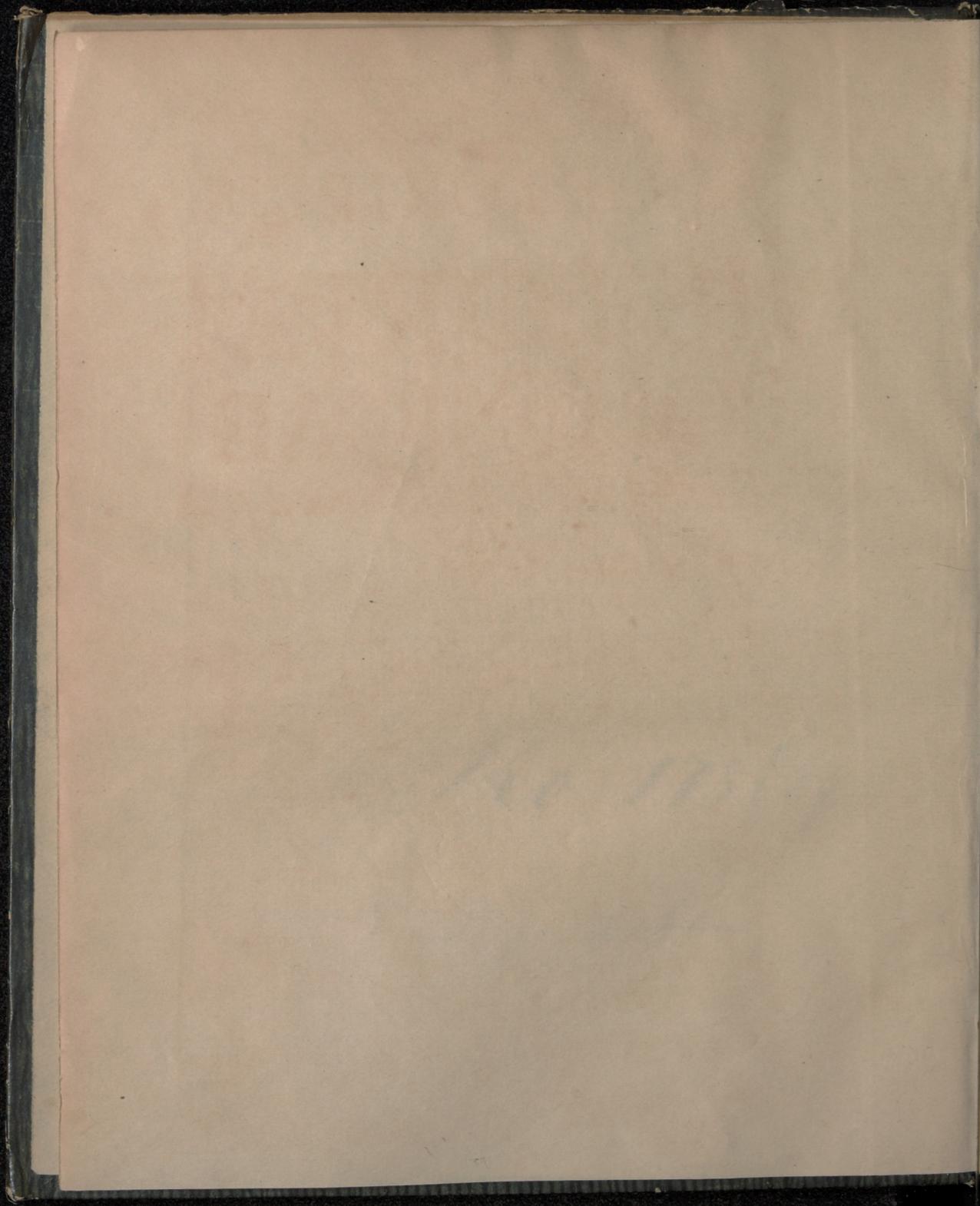
Pro 178(7)

~~Rep. 116~~

SCRIPTORIBUS
HISTORIAE
POLONICAE
SYNOPSIS

DIVINA FACIENTE GRATIA
PRÆSIDE
DNI M. GABRIELI GRODDE
PUBERTATI
AD DIEM XVII JUNII

IN ACADEMIA
SOCIETATIS
SABINI JONCHMPT HOFFMANN
Cancellarius
Rostocki

APOLOGIA.

Malitiosè vexati honoris Celsissimi Primatis Regni Poloniæ, & M. D. L^x. per literas Celsissimi Principis Eugenii ad Illustrissimum Vesirium Scriptas.

ostquàm in Lucem prodiit certa quædam studio-
fissimè compilata Aulæ Viennensis Justificatio,
quæ *Sacra Cæsarea Regiaque Catholica Majestas*,
protestatur, nunquam se immiscuisse, vel an-
imam dedisse iis in Regno Poloniæ motibus, quo-
rum invalescens impetus tranquillum totius Eu-
ropæ concussit statum.

Vidimus & legimus illam cum attentione,
ut hæc solet major esse ad magna oracula. Exa-
minavimus cum admiratione, quòd tantæ pietatis, tantique Judicii
Princeps, ab initio malis Consultoribus adhæserit, & iniqua illorum
Confilia, quæ amplexus est ad finem iam ut sua tueri, ac illis æquita-
tis Naturam adstruere firmiter proposuerit. Denique dedignari satis non
potuimus hanc Injustitiam, quòd si quid mali Reipublicæ Poloniæ e-
venit, id totum *Sacra Cæsarea Regiaque Catholica Majestas Celsissi-
mo Regni Primati* Ejusque Culpæ adscriberet, quòdque à Fatis Sere-
nissimi Augusti II. usque ad Throni vacantis periodum, quæ *Primas*
& brevis Interrex, aut nimis Zelosè Patrias Libertates & Leges de-
fenderit, aut earundem tutelam ab Externis Potentiis sibi arrogatam
in Libero ac independenti Regno insuetam & suspectam non admi-
serit. Hæc Constantia animi omnibus superior tentationibus procre-
avit Illi ejusmodi odia, Convitia, impropria, & multas alias gravissi-
mas Injurias totum per Orbem divulgatas, ad quas tamen pressio do-
loris

13

loris sub pectore sensu, siluit per respectum & Cultum Diis Terrarum pendi solitum, etiam in ambiguis Eorum Effatis, sed quia Principum Effata sunt, sæpenumerò venerabundam dissimulationem quamvis ab invitâ veritate exigunt.

Cùm autem Celsissimus etiam *Princeps Eugenius uti Primarius Sacræ Cæsareæ Regiæque Catholicæ Majestatis* Minister sui Aulici & bellici Consilii Præsidiens in Responsoriis suis Illustrissimo Domino Ali-Bassæ Magno Vesirio Imperii Othomanici datis intuitu eorum, quæ durante Interregno curam ac Sollicitudinem Primatiale tangente, acta sunt in Polonia, minimè realitati studuerit, referendo non existentia pro existentibus, affectata perperam pro genuinis, imò Honorem *Primatis à Sacra Cæsarea Regiæque Catholica Majestate* sat malè habitum, adhuc peius & sensibilius vellicare præsumpsit. Jam hic nec patientiæ ulteriori nec dissimulationi est locus; Cùm liberius Principem Eugenium alloqui, & illi ad suas illationes respondere nullum sit periculum alicujus respectus, nullum veritatis palam defendendæ, ac à falsitatibus vindicandæ obstaculum, imò nè penes Nos surda ac ignava objectorum tolerantia Illi pro Victoriâ, & Silentium Nostrum pro Confessione delicti habeatur, utque toti Europæ notum, clarum, manifestumque sit Res Polonas in alio. Statu, ac ritu fuisse, ac in alias sinistrasque Aulæ Viennensis Interpretationes immeritò incidisse, visum consultumque est altefatam Responcionem *Principis Eugeni* ad Literas Magni Vesirii factam intus & in cutè excutere, & omnia ejus puncta expungere.

Hanc autem sacratam veritati evincendæ operam ordiri fas est ab Elogiis Præfulgidæ Portæ, & Ejus dignissimi Magni Vesirii, qui auditò Moscoviticarum Copiarum in Viscera Regni Poloniæ introitu ad evertendam aut opprimendam Liberam Regum Electionem institutò, sat scitè & solidè, tam pro Juribus ac libertatibus Nostris, quàm etiam pro observandis religiosè Pactis & Tractatibus inter Gentes sibi Vicinas & finitimas initis parem ac laudabilem Zelum indilatè testari dignatus est; Aulam Rossiacam monendo, ut ab ejusmodi violento attentato desisteret, quò etiam ipsa Præfulgida Porta usque ad rupturam pacis ad Fluvium Prut cum Moschis conclusa, offenderetur & irritaretur. Principem autem Eugenium Literis suis Viennam missis distinctè conveniendo, & amicabiliter expe-tendo, ut pro hac Philadelphia, quæ nunc viget & floret inter *Sacram Cæsaream Regiamque Catholicam* ab una, & Cæsaream Ma-
jesta-

jestatem parte ab altera, velit serio, adhortari Aulam Rossiacam, ne Liberis Liberi Regni Poloniae dispositionibus se immisceat, ne Jura Legesque Ejus manu armata confundat, imò Pacta antiquiora & recentiora intaminatè colat, & Exercitum Moscoviticum evacuet, ac extra Limites Regni quantociùs educat; Principis Eugenii hác in re bonis Officiis ac allaborationibus non parùm profuturis ipsimet suo Imperatori ad conservandam inter duo Imperia illasam Pacem, quæ secùs violatis aliorum Regnorum Conventionibùs ac Tractatibùs non posset firmis stare radicibùs.

Exemplum id servandæ stipulationibus fidei, ac Religionis Pactorum sacrosanctè habendæ in Othomanis gloriosum & virtuosissimum, nonnè facturum est justam iniquitatis exprobrationem, & pudoris impressionem Christianis, qui spretâ pietate, conculcatâ Fæderum Religione, Libertatum, legumque alienarum usurpatâ sibi in debita protectione, bella movere, Vicinos vi opprimere, & totius Europæ tranquillitatem ex Cardinibus suis elidere non horruerunt.

Sed ad tam prudentes, justitiamque tutantes Literas Magni Vesprii, qualiter Princeps Eugenius Nomine Aulæ Viennensis respondeat nunc videndum & animadvertendum est.

Incipit à conclusa feliciter Passorovicii Pace, quæ post tantam humani sanguinis effusionem, immanemque Regionum ac Populorum devastationem, tum alia innumera, mala ex bello pro manantia, ut facta maneret, omnem abhinc in eo fuisse curam ac sollicitudinem Aulæ Viennensis. Cùm tamen Eadem Pax pro qua totius Imperii viribus pugnatum, ipsi tantum Imperatori proficua, ac tantâ ad hæreditaria Ejus Dominia Regionis accessione constans, intus irrequietum teneret animum Potestatis suæ plus ultra extendendæ avidum. Otium infructuosum displicebat, Tranquillitas Europæ pariebat fastidium, & ubi bella aperta desierant, tacita & tecta non cessarunt studia, aut pro augendis in rem Domus Aufriacæ Emolumentis, aut pro partis ex integro retinendis etiam cum præjudicio & injuriâ Tertii.

Hinc judiciò ipfiusmet Principis Eugenii successisse illud inglorium, & à honestate alienum, ipso quoque rerum eventu infastum, ut occasio potius captaretur Vicinorum quietem turbandi, quam ut ea respicerentur, quæ Pactorum Conventorum Sanctimonia exposcit.

Signanter autem de rebus Polonicis tractans, ac si iis quæ tam in Convocationis, quàm in Electionis Comitibus acta sunt præfens adesset, asseverare & persuadere Magno Vesirio adnuitur, quòd à perversæ indolis hominibus posthabitâ omni veritatis curâ, nihil non actum sit, quò finistris ac fallacibus querelis suis fidem adstruerent, ac præsentem rerum in Polonia Statum diversum planè ab eo, qui est, depingerent & sifterent. Cùm à contrario & Præfulgidæ Portæ & universo jam Orbi notiùs & sole meridiano clariùs esset, penes eosdem esse & flagitiorum Culpam & impudentium Mendaciorum summam qui in parvo nimis, & nimis facinoroso perjurorum ac Perduellium numero, à Corpore Universæ Reipublicæ abrupti, plusquam notoriè perversæ indolis sint, & dici tales mereantur, ut potè corruptionis suæ manifesti, falsarii pravi & serviles factionum Extraneorum administri.

Rectè dictum à Magno Vesirio. Regnum Poloniæ esse conterminum Regionibus, quæ partim Augustissimi Romanorum Imperatoris, partim Præfulgidæ Portæ, partim Russorum Autocraticis imperio subsunt, atquè à Principe Eugenio idem debitè agnitum cum hac tamen subtili appendice, quòd Eorundem Vicinorum Principum, quàm maximè interfit, nè Polona Libertas ac præcipuè Liberrimæ Electionis Jus, tum Regni Leges, quibus Libertas innititur detrimenti quidquam capiant.

Aperiendi nunc sunt Oculi, videnda est, quam Princeps Eugenius exaggerat, hæc defensio Libertatis in intento Libertati ictu; Nonnè palam in amico quasi, & re ipsa stricto ac violento à Vicinis Legum Nostrarum amplexu strangulatur Jus liberrimæ Electionis? Cùm post eandem unanimiter in forma expeditam, alia deformis & portentosa sub armis hostilibus prodierit? Non tamen indè sequitur, quòd cùm Regnum Poloniæ sit contiguum & collimitaneum cum præfatis Monarchiis pro Interesse & libidine earum debeat sibi Reges eligere. Non introspicimus in Vicinorum gubernia, qualiter Hic vel Alter Principum subjectos sibi regat Populos. Non perscrutamur, nec curiosis æquè ac perniciosis immiscemur factionibus, quem & qualem Electores Imperii sint habituri Romanorum Imperatorem, nostra curamus unicè, nostris vivimus & vigemus Legibus, directione aut Manuductione Extraneorum in iis, quæ ad solam Liberamquè Rempublicam pertinent, non indigemus, imò quoties Vicini nostri ultroneâ ac affectatâ Benevolentiam in negotia nostra se in-

ge-

gerunt, nunquam non evadunt suspecti, nunquam sollicitudo illorum de bono alieno speciosa, pro periculosa non habetur: Cum semper proprii quoque commodi, intra se habeat contemplationem. Ut id arcanum evulgat ipse Princeps Eugenius.

Sicque ulterius sua ratiocinia promovet, scilicet par & justum esse, ut quam diu Poloni stant Pactis Conventis, quæ cum externis sunt inita, domesticis illorum rebus Exteri se haud immisceant, nisi ubi forsân à Reipublicæ Concivibus invitentur, ut laboranti Patriæ, ac ejusdem in discrimen adductæ Libertati succurrant.

Quantum ad primam, Pacta & Fædera cum Potentiis Externis conclusa à Polonis semper, & in hunc usque diem illas ac Sacrosanctè observata nullus dubitabit, prout & ipse Princeps Eugenius, imò candidè fatebitur, Poloniam vel ab illo vel ab alio Vicino Principe læsam, occupante Thronum de Tribu Germaniæ Rege Augusto II. læsionum & injuriarum suarum ultionem feliciori reliquisse tempori, præsertim verò prætensiones suas patienter tolerasse tam magnas ad Russos habitas, qui bellò præteritò conjunctis secum viribus Polonorum tot & tanta emolumenta lucrati, non modò conscriptis inita armorum Societatis Tractatibus hucusque non satisfecerunt, sed etiam ad eum ex prosperis tumorem devenerunt, ut ipsam denique Rempublicam Liberam Amicam & Fæderatam suam invadere, opprimere, Jura Cardinalia evertere, Libertatibus exuere, ac Statui suo similem servitutem inducere pro piaculo non haberent.

Non hoc est domesticis Regni alieni & privatis rebus se immiscere, sed publicam & palmariam violentiam facere per attentatam in Armis Impositionem Liberæ Genti, Ejus Principis cui invita & coacta pareret. *Quantum ad secundam queritur* quod & quale ad præsens Libertatibus Nostris instabat discrimen, ut ad salvandas illas necessaria essent Auxilia Moscovitica, quorum Invocationem Princeps Eugenius asserit esse licitam, si à Concivibus Reipublicæ facta fuerit. Distingvendi sunt primò Concives boni & mali, probi & improbi, Reipublicæ amantes prisco & integro more, ac è contra factiosi, rerumque novarum cupidi. Aliàs nunquam daretur quieti Locus, Seditioibus finis. Deindè considerandum quo tempore, & in quem finem exigantur Armata à Vicinis suppetiæ, quæ sine consensu unanimi Statuum ab aliquot Civibus requisitæ, ipsò factò sunt criminales & damnabiles. Respublica fuit quietissima, illam verò

turbare, angariſare, & bello temerario malitiōſè implicare, nonnè ſcelus immaniſſimum? Si Liberum *Veto* in aliquo aliquis læſum credidit & allegavit, licuitnè Filiis contra Patriam, Civibus bonis contra Rempublicam hoſtiles Exercitus inducere, eâ de Cauſa, quæ Domi à Dominâ ſua naturali, vel iudicari, vel ſvaviter componi poterat?

Quæ cùm ita ſint in his principiis quamvis iniquiſſimis ipſe recognoscit Princeps Eugenius coram Magno Veſirio, concordēs penitus eſſe animorum ſenſus Principum Regno Poloniae advicinantium. Nos quoquè aſſertis annuimus, quòd hic eorum concors Conſenſus fuerit ad noxam Reipublicæ, ut id ab eventu patuit. Sed hanc Hippocryſim inducit tectam palliò Juſtitia non repugnantis bonis & fæderatis amicitiiſ, quòd Ruſſi venerint ſollicitati bona intentione ad ſuccurrendum laboranti Reipublicæ, Ejuſquè Libertati; reverſuri mox in Ruſſiam proviſis iis quæ ad Bonum Reipublicæ. O quàm ſpecioſa verbis! In re verò non aliam eſſe naturam omnium Pactorum Conventorum & Tractatum inter Gentes confici ſolitorum, quàm ut aut illis ſolidetur fædus deſiderata ad invicem Amicitia, aut ſi interceſſit aliqua armorum colliſio, poſt bellum fit Pax, Jus unius cujuſquè in ſalvo, limites in tuto, regimen ſuum ſecundum quod Gens quæque ſe regit in toto, mutua denique auxilia, ſi in Compactatis ſunt adnexa contra Hoſtem communem, & eo deinde tempore quò à parte illis indigente expetantur; Nam & beneficia ultrò obtruſa, & ut omninò etiam à reſpuentibus acceptentur, magis violentiam quàm gratiam inferunt. Facienda nunc eſt reflexio ad Statum Regni Poloniae & ad Vicinos illi Principes, ejuſdem curam & tutelam nimum affectantes. Erat Pax & iam non eſt Pax, imò fragore armorum ex ſinu totius quietiſſimæ haftenùs Europa excuſſa & propulſata. Jura Regni hujus quæ debebant eſſe in ſalvo, convulſa & conculcata à Protectoribus ſecundum illos putativis, ſecundum nos abſolutè intruſivis. Limitum violata ſecuritas, tranſgreſſis Confinia, & in Viſcera Regni illapſis extraneis Copiis. Regimen liberae Gentis ad quantam venerit confuſionem per everſas ſuſque deque Leges. Quantò proceſſum attentatò contra Liberrimam Regum in hoc Regno Electionem, teſtatur id illa novi Theatri ſcena in Pragenſi Deſerto. Quis Hoſtis Reipublicæ erat, ut ad ſuccuſum ab illa non rogati venirent Moſchi. Sed tueri aliquot Cives perversos Perduelles, illis aurem & fortem manum præbere ad Univerſam opprimendam Rempublicam, & cum illa integra, non autem cum aliquot ejus di-

divisim Civibus, tùm antiquissimis Pactis, tùm recentioribus Tractatibus initis & stantibus ad hæc Principia, (per quæ quid componitur, per eadem resolvitur) lumine naturæ nota se non reflectere, quæ boni rectique Sensûs ratio?

Ignoratur prorsûs qualiter Princeps Eugenius absquè periculo proprii ac consummati Judicii Inconvenientiam ejusmodi, & Inductionem Moschorum in Regnum à Civibus privatim attentatam adornare, & justificare contendit, ut rem Jure concessibilem & in Jure vetandi fundatam, quòd jus sanctum & Sacrosanctè observari solitum ad avertenda mala à Republica, non autem ad inferenda illi vel ejus Libertatibus pericula inservire debeat.

Quòd verò per hunc in Poloniam hostilem Moschorum ingressum, nulla sit ruptura, aut læsio Tractatûs inter Præfulgidam Portam, ac Rossiacam Aulam ad Fluvium Prut conclusi, hoc nullatenus excusari vel defendi potest. Quoniam (ut Ipse Princeps Eugenius in Responsoriiis suis Magno Vesirio datis innuit) extra omne dubium est: Non licere ab iis, quæ mutuo consensu firmata sunt uni Paciscentium Parti invitâ alterâ recedere. In comperto autem est contra expressum ejusdem Tractatûs articulum irrupisse in Regnum Poloniae Exercitum Moscoviticum, nec indigente quibusvis auxiliis Republica, cum altâ undique pace frueretur, nec Præfulgidâ Portâ ad id assentiente, imò nec requisitâ à Russis superbis, ut permissum illis esset dispensato tantisper & resolutio nexu præfati Tractatûs intrare in Ditiones Polonicas ad affectationem etiam ipsiusmet Reipublicæ, non verò aliquot Ejus Civium Factioni Germanicæ obnoxiorum, quosut bonum Opus operatos, quia Möschos in Regnum induxerint, & ipsò factò scelus contra Patriam commiserint, Princeps Eugenius hóc argumentò tutari ac justificare nititur. Quòd id in necessitate Liberam Rempublicam premente licitè posse à Civibus tentari & fieri agnoverit Ipsemet Primas Regni, exemplumquè dederit, cum sub finem Regni ultimi defuncti Regis, tam Augustissimum Romanorum Imperatorem, quam Russiæ Autocratricem repetitis vicibus sollicitaverit, ut Copias suas in finibus Regni collocarent, & propiores haberent ad succurrendum, ubi casus exigeret, periclitanti Libertati Polonæ.

Non diffitemur eum tunc temporis Reipublicæ fuisse Statum, ut in plurimis rectè sentientibus suspicax Libertatis amor nil à Majestate sibi non metueret. Ignorum tamen an aliqui Civium scripto-

te-

tenis vel aliter, eorum quæ illos terrebant hanc Confidentiam, aut Aulæ Viennensi aut Rosliacæ fecerint. Prinati autem ut illas requireret & sollicitaret pro habendis ad Limites Regni propè & in promptu Auxiliaribus Copiis, nunquam id, quòd falsò objicitur, probari potest.

Si habent aliquas eo Nomine Literas, propalent, & ipsis Illum documentis convincant. Poterat etiam Princeps Eugenius statim eadem Responforiis suis Magno Vesirio datis adjungere. Alias divulgare non Entia, velle fidem figmentis adstruere, & illis veritatem obfuscare nec honestum, nec Judice Univerfo Orbe Justitiæ consonum.

Si in Confiniis Regni positæ tunc erant tam Germanorum quàm Russorum Copiæ, non id factum fuisse ad preces Polonorum, non amore ac amicâ & fideli provisione servandarum in integro Libertatum Nostrarum; sed ex ratione Sanctionis Pragmaticæ, cui D. M. Regem Augustum contrarium, infensum ac adversus eandem cum Regno Galliæ conjunctum, & amicum, utraque hæc Potentia agris respiciebat oculis, & tempestivè ad ingruentiam belli rebus suis parata, quibus se confestim Regi Augusto opponeret adminicula habebat. Subsecutis verò Augusti Fatis Princeps Regius, qui pro illo tempore in Supremis Camera Imperatoriæ Decretis à Throno Poloniæ exclusus erat, jam deindè Elector Saxonix, postquàm Paternum Systema cum admiratione omnium mutaverit & Sanctioni Pragmaticæ acquieverit sub certis & secretis absque dubio in præjudicium Tertii Aulæ Viennensis sponsonibus ac Compactatis. Præfatæ Potentiæ iisdem armorum viribus, Limites Regni hujus circumfidentibus, uti in obsequium ac Suffragium novi sui ad Coronam vacantem Candidati, consultum duxerunt. Vidissetquè infallibiliter in fausta ac Vicinorum moliminibus accomoda Polonia præter Moschos & Saxones inundationem Cæsarei quoquè Exércitus, ni meditationibus ac destinatis Aulæ Viennensis obicem posuisset Rex Christianissimus unâ cum aliis sibi amicis ac Colligatis Regnis, ex nunc Imperatori declaratô & inchoatô bellô, quò Impetum Ejus in Nos ruiturum diverteret in se & in sua arma, tam ad Rhenum benè auspicata, quàm per Italiam victoriosâ ac felicia, prout Divinâ justæ Causæ assistente gratiâ fas est non alios & ulterius sperare successus.

Sed quæritur Princeps Eugenius quâ Conscientiâ, quo veritatis Sensu velit comparare illum ante proxima Regis Augusti Fata

sta-

Statum Reipublicæ, cum hęc post obitum ejus subsecutõ, in quo omnia vano aut justo metu soluta, omnia tranquilla erant, nulla de Principe jam non vivente suspicio, nullum instabat Libertatibus periculum, nulla vis liberæ voci, nulla necessitas emendandarum ab Exteris Principibus Protectionum, & inducendorum in Regnum Exercituum, quorum hostiles ignes jecerunt funestum incendium in totam Europam.

Sic tamen sua urget argumenta. A ratione alienum fore, id opinari ut Interregni tempore Primati quæ Interregi liceat, quod Primatis quoquè Judiciõ haud liceret Regi. Et ex hac Prothasi talia sumpta vibrat tela. Id ipsum quod à Principe in Solio timebatur, à Primatè Interregni tempore non modò tentatum, sed ad effectum fuisse perductum per nocivas Reipublicæ machinationes, perquæ læsiones & oppressiones Liberi Veto. Calumniosa hæc impetitiõ deberet præsupponere potentem Primati & armatam manum ad ea, quæ objiuntur perpetranda. Quis autem sanè crederet Illum solum, nullisque stipatum Legionibus, soli & brevi Interregiæ Autoritati innixum, posse quid simile attentare contra liberrimos Civium Sensus, quorum Zelum & ejus amplitudinem, nec Ipsa quoquè in sua vita potuit arctare ac premere Regia Majestas. Apodosim deniquè suam in his statuit verbis. Nè ergò Patriæ Libertas à degeneribus ejusdem Filiis opprimeretur, sanior Civium Pars ad Augustissimum Romanorum Imperatorem & ad Russiæ Autocraticem, preces detulit, auxilia salvandæ Reipublicæ & Libertatis imploravit.

Sanior hæc Pars imò particella dismembratæ Reipublicæ, poterantè habere plus boni & recti sensûs, plus considerationis & amoris erga Patriam & avitas Libertates, quàm integra ac unanimis Respublica, quæ datõ non concessõ, & si erraret, nonnè pro quiete publicâ tutius erat cum illa errare, quàm solis aliquot Perduellibus sapere ad motus & turbas? Poterantè aliquid sani promittere, aut eam de se opinionem in Orbe fortiri, hæc putrida membra à corpore Reipublicæ abscedentia, & jam à materno ejus sinu, ut aliquid pestiferum, nè Pars sincera trahatur, avulsa & abjecta ac anathematizata. Ex hoc Principis Eugenii contextu, malè tecta artificiorum fila satis clarè apparent, quòd ejusmodi prava & perversa aliquot Subjecta necessaria erant Vicinis Potentiis, tam ad inducendam in Regnum animorum divisionem, quàm ad viam qualicunque scissione aperiendam, per quam etiam vi & forti assultu, Liberi Regni Corona caperetur.

B

Ab

Ab illo tempore, quô Orphana Respublica abreptô Fatîs D. M. Rege Augustô, induit se lugubri luctu, ejusquè Regimen, donec vacanti Throno alius substitueretur Princeps, secundum Leges ad curam ac sollicitudinem Primatiam devenit, quæ acta sunt ab initio usquè ad finem, licet ea tot & tantis graphicis scriptis in lucem editis, satis superquè deducta essent, ac cum tanto realitatis candore, ut ejectis in contrarium falsitatibus, nec fides, nec locus amplius daretur, tamen ut ex hac quoquè Apologetica fidelissima lucubratione, majus in publico possit esse de veritate testimonium, aliqua hic innuere & repetere non incongruum, nec supervacaneum judicavimus. Certum est Celsissimum Regni Primatem ab omni vanitate remotissimum, & nihil magis, quàm incensa fugere; Illi tamen id, ex quo in ore Famæ laudari meruit, hic quoquè non tribuere, par esset velle decerpere, & invidenter suffurari aliquid ipsimet Justitiæ. Interregnum ordinariè turbis obnoxium, reddidit pacatissimum compositis placidè animorum fluctibus & reconciliatis inter se Familiis, quæ vivente Rege Augusto sibi ad invicem invisæ, infensæ & oppositæ erant. Hæc quies Domi, procuravit aliam foris, omni intus animositate suppressâ, quæ Principum vicinorum minus faventibus erga Rempublicam studiis arridere ac convenire poterat. Cæteris ad normam Justitiæ, bonumquè Ordinem domesticum redactis cum de Indictione Comitiorum Convocationis Statuum generalis deliberaverit, non sine magnâ animi molestiâ relatum sibi habuit, quod non expectatis Literis Universalibus ad Palatinatus & Districtus pro Comitiorum particularibus, ac Comitiam præcessuris à Primatem Regni, secundum leges edi solitis, Dominus Palatinus Cracoviensis quoddam conventiculum cum congregata nobilitate conflare præsumpserit, in quo factâ Confæderatione, primus erat Motor & Author constitutæ Extraneorum à Coronæ ambitu Exclusionis, ejusdemquè ibidem per se, ac per omnes alios illi Confæderationi adscriptos, Juramentô firmatæ. Credidissimus jam hodiè id insufflante Aulâ Viennensi fuisse factum, ut cum præfatum Dominum Palatinum Cracoviæ ambitionis plenissimum, Spe coronæ lactasset, hoc stratagemmate ad celerioremp amplexum Sanctionis Pragmaticæ adduxisset Serenissimum Electorem Saxoniam majori vetitorum desiderio irritatum, appromissis illi non obstante Extraneorum Exclusionem omnibus studiis, suffragiis, & viribus ad potiendum Regno, cui Ipsemet Princeps velut sibi noto & benè insinuato succedere post Patrem, sub specie non am-

bien-

bientis, flagrantissimè cupiebat, prout quod fuit in tenebris, jam nunc revelatum super tecta. Interea actus ille Consultationum privatarum præmaturus, legibus prohibitus, munerique Primatiali præjudiciosus, licet in legitimis exposit Comitibus, ac in termino suo juxta Universales literas incidentibus reprehensus & illaudatus extiterit: Exclusio tamen à Throno Extranei nullis Civium non placuit. Sicque omnes Palatinatus & Districtus secuti sunt unanimiter hanc primitivam illationem Domini Palatini Cracoviensis, cum ea animi vehementia, quod omnibus Nuntiis Terrestribus ad Comitibus Convocationis Varsoviæ missis, indispensabiliter injunctum esset, ut Extraneus ad Coronam Competitor nec nominaretur. Ipse Dominus Palatinus Cracoviæ id non negabit, qui post tot Juramenta super Exclusionem Extranei per se facta, admirandam quædam fluctuantis animi inconstantiam in partes Factionis Saxonice ire & ruere non horruit. Tandem in Comitibus convocatorum Statuum sub Vinculo Generalis Confederationis celebratis, eadem Exclusio Extranei à Coronam firmata, ab omnibus Jure jurando, Primati gratis, ac ejus pro principali suggestionibus, aut motibus, ex utroque imputatur, quia nec ad Exclusionem Extraneorum, nec ad Juramenta super illam faciendam, primus svasor erat. Placitum, hoc sancitumque fuit Universæ Reipublicæ, imò quod certior esset in eo firmitatis quoque Primatialis, Primum illum ipsa ad Sacramentum fidei cum paratam Juramenti Formulam convenit & adduxit, ut hoc exemplum reliqui idem facere non abnuerent. Primatem secutus juravit Episcopus Cracoviensis, ac aliis Jurantibus, ipsemet Juramenta per totum tempus patientissimè & amantissimo vultu dictavit. Quis credidisset simulationem & dissimulationem in Episcopo prorsus ex tota vita tollendam, in abdito cordis habuisse; ut dolus non modò erga Patriam, sed etiam erga ipsam Divinam Majestatem, exposit detectus patuit. Deinde ex ordine suo consequenter omnes jurarunt Episcopi, inter quos Episcopus Poseniensis, jam modernus Pseudo-Electionis prætensus Primas, & primus illius machinæ Architectus, cum ad Juramentum præstandum in conturbato non parùm animo accessisset, post præstitum lætior, ac si Sacramentalem Confessionem fecisset, & animam suam ab omni coinquinatione mundasset, uni ex familiaribus & intimioribus amicis suis ibidem, & in continenti id recognovit.

Jurarunt Magnates, Proceresque Regni, ac Magni Ducatus Lithvaniæ. Venit quoque turnus ad Dominum Palatinum Podlachiam,

qui dùm hæsitare, & à Juramento declinare visus est, nè coactus præstaret, iam à genu flexo relevatus, postquè brevem deliberationem recollectô animô, factôquè non incongruô sermone super beneplacita Reipublicæ & Libertatibus, & utilitatibus suis non inimicæ, à qua uni Civium dissentire, indecorum & magis licentiosum, quàm liberum esset, ipse sponte sua ad Juramentum admitti petiit, hîsquè propriô Zelô & clara voce additîs verbîs, quòd sine omni mentis restrictione jurare vellet, tùm demùm cum magnis ac paribus suæ æquanimitati applausibus omnium, admissus est. Quis posthàc speraret tam magnam in tanto Cive mentis & cordis revolutionem, ac fædissimam voti Deo emissi Irreligionem? Idem Juris jurandi Sacramentum explevit nullô exceptô omnis Senatus & omnis Equestris Ordo, nulli coactio illata, nulli non liberum relictum arbitrium. Licet naturam Confæderationis Statuum generalis hanc esse, ut magis pluralitatem sic, vel aliter opinantium, quàm Unius oppositionem circa Liberum *Veto*, sequi oporteat; attamen & ab illo vel latum unquam, non est discessum, nemine protunc vetante, omnibûs ad tam Sanctum Conscientiarum Signaculum liberè accedentibûs.

Pro Peregrinis Legum & Consuetudinum Nostrarum, ut illarum meliorem haberent tincturam, nec crederent mendaciis, de oppressa quasi libera voce in publicum sparsis, adversariorum nostrorum unô admisso scelere nil non allegare ex iniquo audentium, adnotandum hîc non abs re censuimus, quòd omnia sub Interregnis Statuum convocatorum Comitia per Confæderationes Generales celebrari & expediri consueverint, prout in Volumine Legum inserta videntur, hîc mediô in arduis Reipublicæ casibus salutarî adinventô, inter Suffragiorum Unanimitatem, quamvis desideratissimam sed difficillimam & rarissimam, fermèquè miraculosam, & inter pluralitatem, quæ est anima Confæderatorum Statuum ad prævertenda externa molimina adæquatiorem & tutiorem, ubi unius vel plurium circa Liberum *Veto* oppositio, contra torrentem aliter sentientium, non valeat. Illi qui stomachantur & malitiosè queruntur de non admissa in ultimis Varsaviensibus Convocationis Comitiiis Libertate opinandi, meminerint præter alia antiquiora exempla, recentioris in Comitiiis Pacificationis Anni 1717. in quibus sub Confæderatione Reipublicæ peractis, Vocis & disceptationis adempto usu, licèt contra Ipse Primas ac Antecessor hodierni, unà cum Ducibus Exercituum, ac aliis ex Senatorio & Equestri Ordine protestatus ex Confessu Senatorio,

natorio, Rege in Throno sedente, exierit & Protestationes ad Acta porrigi fecerit, nihilominus quæ ibi sancita & lecta fuerant, quia in multis utili & bono Reipublicæ conveniebant & conveniunt, hodièdum pro lege lata indisputabili habentur, per illos solummodò, quibus vel ex fastu & Libertatis prætextu, vel ex privato Interesse loqui ac opinari volentibus non est permissum, iisdem Comitibus denique per derisionem Mutis-Appellatis. Quare eò temporis de oppressa voce vetandi, nec Aula Viennensis, nec Rossica quidquam egerit, & quare illud Jus protegendi leges alienas, quod unquam uni earum, vel alteri nec competeat, nec competit, nunc in favorem concisiorum ac complicitum factionis suæ arrogaverint, judicent semet ipsæ & in ejusmodi contradictoriis evidentiores inconvenientias suas deduci & convinci cum rubore fateantur, si quid adhuc verècundia ab iniquis & impudentibus attentatis superest.

Sicquè finitis feliciter Convocationis Comitibus eandem ominabamur prosperitatem & securam Electioni tantò magis, quantò votivius prima glacies fracta est, factione Saxonica, quæ iam patens & potens evaserat, viriliter superatâ & retrusâ.

Sciendum quòd D. M. Rex Augustus multa post se reliquerit debita, quodquè ad illa examinanda & solvenda Serenissimus Elector Saxonix mittere non tardaverit Commissarios suos, qui sistentes se Varsavia primâ ad speciem Commissioni suæ operâ datâ & nonnullis Creditorum satisfactis, plurimis spe frustratis, iam non amplius privati, sed Plenipotentiarium, publicisque Characteribus muniti, quid in recessu habuerint, combinatò cum Aula Viennensi & Rossica actoratu, manifestarunt in Comitibus Convocationis, impediendo palàm & omni nifu Exclusionem à Coronâ Extraneorum per suos tacitos Fautores & affidatos amicos aliquot, omnes denique nec modicas summas secum advectas ad clandestina molimina, corruptelas Civium, & ad semina discordiarum in Republica serendarum convertendo.

Optimorum tamen Civium zelò & virtute prævalente, ac illis paucioribus, qui ex Nuntiis Terrestribus ad sonitum Saxonici auri, aurem, Corquè Manusquè præbuerunt, contra Instructiones à Palatinatibus & Districtibus sibi datas, ut Extraneus ad Coronam non admittatur, nil seridè & palàm attentare audentibus, Saxones cum vidissent oleum & operam perdita, & Exclusionem Principum Extraneorum Lege scriptâ constitutam. Cùmquè eadem non leviter af-

fecisset etiam Ministros tam Cæsareæ, quàm Careæ Majestatis, tanquam factionis Saxonicae comparticipes, Primus Legatus Imperatoris *Primatem* adiit cum Declaratione in scripto datâ, quod *Sacra Cæsarea Regiaque Catholica* Majestas Libertates Regni hujus ex vi Pactorum & Fæderum cum Domo Austriaca antiquissimorum in integro colendas cordi habeat, & quicumquè ex Polonis & Terrigenis, liberis Suffragiis Electus Thronum conscendat, huic libenter annuat, sancita tamen Regni in quorum Integritate Vicinis & Fæderatis Potentiis multum incumbit, illasè observanda caveat & commendet: per id ænigma Serenissimi Regis STANISLAI à Corona Exclusionem præintendat: ac quod scripto deerat, ore Legati supplente, cum hac ejusdem Declarationis scriptæ apposita Conclusione, quod aliter *Sacra Cæsarea Regiaque Catholica* Majestas omnibus viribus suis à Deo sibi datis, ejusmodi Legum infractioni se opponere resoluta & parata sit. Alter Minister Moschoviæ eandem sustinendo Thesim, minas etiam more Gentis suæ ferocius interposuit, quod si Respublica, id quod Careæ Majestati placeat, facere nolle, videbit apud se brevi & sentiet Copias Moscoviticæ iam in Confiniis Regni stantes, & ut illa transfirent ac Poloniam invaderent, mandatum habentes.

Celsissimus Primas datâ illis responsione civilissimâ & pro dignitate Liberæ Reipublicæ, ejusmodi contra se Vicinorum attentata minimè merentis aut sperantis, ex nunc per expressum Cursorum unam Literam Nomine totius Orphanæ Reipublicæ scriptas, Viennam expedit, alteras à se ipso Responsorias ad manus Domini Legati Cæsarei reddi fecit, in utrisquè enixè rogando & obsecrando Sacram Cæsaream Regiamquè Catholicam Majestatem, ut Jura Liberæ Regum Electionis nostræ, non necessariâ Legum Nostrarum protectione gravare nolit. Quò autem tenore fuerint, non nos piget illas de verbo ad verbum inferius adiungere, ut omne publicum videat & judicet, quò zelò pro avitis Libertatibus nostris egerit Primas, & quò obiectæ sibi auxiliorum sollicitationis, nunquam etiam conficius fuerit. Ad Caream autem Majestatem Literas itidem paratas & Nomine omnium Statuum confectas, Dominus Comes Levenvold Supremus Careæ Majestatis Stabuli Præfectus, recipere non est dignatus, imò reditum ad Principem suam in animo turbato festinantissimè conceptum, in Regno alieno, ac si in Ditionibus Moscoviæ tumidè securus, sine Literis liberi passus adortus est. Si id in alio Regno, aut alio Regni Statu fecisset, quid inde posset accidere, subjicimus

mus

mus censuræ & Judicio Univerſi Orbis: Nobis tamen Pacis amore & belli præproperè cauſandi horrore hanc unius Extranei, nec adhuc ullò publicò charactere inſigniti indignitatem, modè diffimulantibus.

Cùm hæc ad evidentem Reipublicæ inſultum & contemptum fierent, ac per Declarationes Aula Viennæ renovatas & repetitas, iam clariùs & distinctiùs Sereniſſimus Rex STANISLAUS è numero Candidatorum ad Regnum excluderetur. Imperioſa hæc voluntas permovit ſenſibiliter totam Liberam Rempublicam à nemine dependentem, Legumquè ſuarum Protectionibus extraneis non indigam, ac ſui Juris integram Dominam. Permovit intimiùs & *Sacram Regiam Chriſtianiſſimam Majeſtatem, cujus Illuſtriſſimus Dominus Legatus Sereniſſimum Regem STANISLAUM* antea Electum & Coronatum, iamquè nunc Potentiſſimi Regis ſui Socerum, Reipublicæ commendare & inſinuare placidè ac ſvaviſſimè cæperat, nullis minis aut terriculamentis adjectis, imò laudabiliſſimè relicto liberò, liberæ huic Genti arbitriò, novam etiam inſtituendi Electionem, ad majus legum ſuarum complementum ac robur, per unanimem totius Electoris Populi aſſenſum. Quæ oblatio in tam delicatâ rerum præſentatione conſiſtens ſingulis Polonorum placuit, Univerſorum Corda, ad bona erga Nos Gallia ſtudia, ita traxit & rapuit, ut toti deniquè Reipublicæ conſultiùs, æquiùs ac naturaliùs videretur poſtulantem Potentiæ annuere, quàm minanti ſe ſubdere.

Interea ut mos eſt Nuntiis Terreſtribus ad Comitia Generalia miſſis, eorum quæ acta ſunt, rationem dare coram ſuis Palatinibus & Diſtrictibus. Appropinquavit terminus indictus Comitiorum Relationum, ad quæ, ut in aliis locis Nobilitas Terræ Varſaviæ congregata Varſavia, cùm conſultationes ſuas inceperit, Plenipotentiarum Saxonici per comparatum ſibi Unius ex Noſtris certò pretiò obſequium, auſi ſunt quendam famoſum libellum Typis impreſſum, Reipublicæ enormiter inſultantem, Comitium Convocationis unà cum Excluſione Extraneorum à Corona deteſtantem, Jus Electori Saxonie ad Regnum allegantem, & quidquid peſſimi dari poterat ad noxam Reipublicæ, & Unionem animorum inter Cives rumpendam, in ſe virulentiffimè complexum, in medio Procerum, Officialium, ac Nobilium diſtribuire, & ad legendum invitare. Quid inde evenerit & qualiter expoſt in ea materiâ, inquè tam indigno caſu ad Sacram Cæſaream Regiamquè Catholicam Majeſtatem Primas ſcripſerit, haud

inconveniens duximus easdem literas ad notitiam publicam dare, & aliis prioribus consequenter adnectere, cum brevi exnunc hiccè reflexione super Jura Gentium.

Fatemur Ipli illa deberi religiosissimè observari, cum in iis constet & Regnorum omnium Authoritas, & ratio rerum per Ministros eorum securè & honorificè tractandarum. Sed quærimus eos, qui quærentur de Juribus Gentium læsis, an Jura Gentium sunt constituta ad injustitias & injurias in iis locis, in quibus coli prætenduntur? Nonnè abusus Juris tollit beneficium Juris? Nonnè Jura Gentium priùs & exactius observari volunt, ab illismet ipsis, qui missi pro tractandis negotiis, ad leges non cum legibus veniunt? an permissum est Ministris Extraneis ultra Sphæram Negotiationum suarum immodestè ac arroganter excedere, seditiones ac turbas ciere, in sinu suo proprio Reipublicæ insultare & eam impetere? attamen ad tam atrox facinus satis moderationi datum, quòd ex Decreto Judiciorum stante Interregno Capturalium modica ultio & pæna per damnatum ad rogam eundem famosum Libellum extensa sit. Ipsis ejusdem Authoribus coram furore Populi adhuc in salvo manentibus.

Deniquè si se læsos & injuriatos ejusmodi fat mansveto actu opinabantur, poterant statim abire ex Polonia, sed concatenatim cum præfatis sibi intimissimis Externis Ministris manere voluerunt Varsoviæ, ut ulterioribus insimul factionibus operam & opem darent. Secundùm Consuetudines & Confæderationes Statuum sub Interregnis in Volumen Legum insertas: secundùm Constitutiones antiquiores & recentiores, omnes Legati, & quicumque illi fuerint Ministri Extranei tenentur abire Varsoviâ, & abesse à Campo Electorali. Illi verò ut id facerent, per Supremum Regni Marschalcum, Cui hæc denuntiatio de Jure convenit, requisiti, datis aliquibus flocci pendendis rationibus, non posse ex Residentiis moveri, nec stationem suam deserere, tumidè responderunt. Nonnè hoc est per illosmet ipsos Jura Gentium violari, cum una quæque Gens Jurium ac Legum suarum, quibus regitur sit Zelosa Observatrix & Domi Sux Extraneorum insolenter agentium, intollerantior.

Tandem ad Comitia Electionis ventum, in quibus non obstante omni conatu & molimine earundem Potentiarum inter se collegatarum, ut Rempublicam in diversos sensus dividerent, tum generosissimè ipreto terrore appropinquantium Copiarum Principis Rossiacæ in Campo Electorali Legibus designatò, quem numerosissima
omnium

omnium Palatinatum, Terrarum, Districtuum utriusque Gentis sub signis Nobilitas ad Sexaginta & amplius millia Hominum ascendens, impleverat usque ad gratissimum oculis tantæ multitudinis bene armatæ aspectum, nemine contradicente, omniumque unanimi voce, votô & labiô ad triplicem Primatis, utrûm sit concors assensus, interrogationem & Nominationem, Electus & proclamatus est in Regem Serenissimus STANISLAUS.

Mirari satis non possumus Principem Eugenium adjecisse facile magnæ Authoritatis suæ fidem falsissimis relatis de factâ quasi vi Liberis Suffragiis. Nam nec à Primare, nec ejus suggestu minima ulli illata fuit injuria, aut qualiscunqve intenta comminatio, per quam liberè sentiendi deterreretur vel cohiberetur voluntas. Tumultûs, dissensionis aut alicujus violentæ cædis, nulla etiam imago vel similitudo erat. Consersum Sangvine Campum non diffitemur sed nimis dolendo casu, quia unus ex Polonis & Stemmate & personali dignitate clarus, Districtûsque sui, quem duxerat, Antesignanus eo tempore, quô in testimonium gaudii de felici Actûs Electionis consummatione, Univerfus Elector Populus ignem edebat sclopetarium, nescitur à quo & qualiter globô percussus Vir mediæ ætatis, & magnæ in Republica Spei in aliquot posthac diebûs obiit velut in Prænuntium ac dirum omen hujus belli cruenti, quod nunc innocuè & immeritè à prædictis Potentiis suscitatum patimur.

Qui autem huic numerosissimæ in omni formâ, ritu & harmoniâ expeditæ Electioni circa exordium ejus, adesse noluerunt, & tam contra Juramenta sua, quam contra Manifestationem Statuum generalem in & contra Introductores Exercitus Moscovitici factam, à semetipsis subscriptam, se subtraxerunt, & in aliam Vistulæ partem clandestinè transferunt, iniquitatis magnete trahente cor ferreum & efferatum contra Patriam, quia in loco & tempore nullam reclamationem fecerint, aut fieri saltem subordinaverint, nullum Actui legitimo præjudicium inferre, nullam notam Liberæ per omnia Electioni iniurere possunt. Prout & Illi qui per totum ejus tractum aberant, & ad alteram ripam Vistulæ, ut ad fluvium Babilonis sedebant, expectantes adventum Moschorum, non modò pro absentibus, sed etiam pro hostibus Patriæ ipsô factô, ac iam pro avulsis à Corpore Reipublicæ membris reputabantur & reputantur.

Objicit demum Primati Princeps Eugenius, quòd contra omnia à se præstita Juramenta ad proclamationem Regis STANISLAI

compluribus Concivium Millibus frustra obnitentibus procederet. Tam crudelis impostura, nec objicienti convenit, nec Primati in eo quod est Statu, ut malit vitam perdere, quam Juratam Conscientiam laedere. Ubi erant haec Millia reclamantium, cum nullum os esset in Campo Electorali ad contradictionem, & cum ex illa parte seditiosa adhuc hodie dum non essent Millia, quamvis vi & armis ad recognitionem Electoris Saxoniae cogantur.

Qualis deinde probatio bonae & sanae illius Partis contra Rempublicam assurgentis, quod licet a Varavia longe aberant adhuc Rusorum Copia, Illi tamen quibus Patriae salutem cura, cordique esse dicit Princeps Eugenius, persistere in dissensu suo. Judicatur haec laudabilis constantia ex lapsu in malum deliberatissimo, videtur haec Salus Patriae inter hostiles torturas gementis. Nonne illos hoc ipsum condemnat, quod a Republica dissentire & cum Moschis convenire maluerint? Non immerito in Campo Electorali a Statibus facta Manifestatione appellati genimina viperarum, non factus hominum, quibus nulla ratio, nulla pietas erat velle scire in propria Matris suae viscera.

Iverunt obviam Moschis, quia illos vocarunt & vocatos quantumvis desiderarunt; flagitium enim ubi perpetrandum est, non patitur moram, ne deliberatione & sanioris accessu judicii, quod intenditur, remittatur ac elangvescat.

Addit acerbius Princeps Eugenius, quod integrum illis erat vel ad Regis STANISLAI exemplum fugam arripere. Magni Herois mentem tam ineptis explicari verbis, quis autumaret? Cum Regum & Unctorum Dei convitia ipsam Divinam provocent & irritent neminem.

Serenissimus Rex noster potuit pravias & se concomitantes habere legiones, sed cum illis nec portum Maris, nec limina Patriae attingere voluit, ne ejusmodi armato accessu minimum etiam Liberae Genti ac Liberrimae ejus Electioni praedudicium inferre videretur. Superatis viarum spatiis, insidiarum obstaculis, solus in hora opportunam comparuit, magis voluntati Domini Dominantium & benevolentiae erga se Civium, quam vanae confusus potentiae: exindeque illaesis Legibus, ut ad sua rediret desideratus, tantum cum majori suorum amore receptus, non invenit ullum Polonum Regni Exercitum, cui abesse ab Electione & limitibus custodiendis adesse lex jusserat. Appropinquantibus autem Varaviam Moscoviticis Copiis, nullisque ad resi-

resistendum circa se habitis viribus, svasumnè habuit Salutem suam, in qua Salus Patriæ, evidenti obtrudere periculo? Cùm omnes denique Palatinatus, Terræ, & Districtus utriusque Gentis ad Comitia Electionis congregati actu finito ad Penates suos abjierint, nunquam impietatem aliquot degeneratorum Fratrum suorum eò devenire rati, ut Moschis ipsi manus darent & illos apertè amplexi contra suam hostiliter animarent Patriam.

Regiæ excessu Clementiæ & Primatialis Pietatis Culpâ factum, quòd fervor & imperus eorundem Palatinatum adhuc sub signis stantium & contra seditiosos ire turmatim omninò volentium, retentus fuerit, parcendo sanguini, qui hodiè pruriens & insolescens est causa malignæ febris, quâ tota concutitur Europa, non modò hæc prima præda furentum misera Respublica. Sed illi Proditores Patriæ sciebant quòd fugerent, cùm ad Domos suas non esset securum, manente super illos Reipublicæ Judicio pro inaudito ausu & exemplo inductorum in Regnum hostium ad evertenda Libere Electionis Cardinalissima Jura.

Desperatio acceleravit non obvios passus, sed præcipitem dementemque fugam ad Exercitum Moscoviticum, cum quo conjuncti, aut potius illi incorporati post Electionem Serenissimi Regis STANISLAI peractam, in spatio & decursu trium circiter septimanarum, novo totaliter & illegalissimo progressu, Pragæ extra Vistulam non in Campo secundum Leges consuetò Electorali, nullis observatis Solemnitatibus sub illegitima Episcopi Posnaniensis Nominatione, Jurisque Primatialis sibi contra Juramentum præstitum arrogatione, penitusque toto Legum & Reipublicæ everso Statu, in parvo conspiratorum cætu famulitiis ac variæ farinæ hominibus exauctò, ausi sunt, ac plusquam temerè præsumpserunt ad secundarium Pseudo-Electionis Actum descendere, & non attentâ Exclusionem Extranei Juramenti firmatâ Serenissimum Electorem Saxonie in Regem Poloniae proclamare, reboantibus tragicum omen tormentis hostilibus. Qvis unquam audivit Liberas Regum Poloniae Electiones eò modò fieri? Ab armis Moschoviticis premi, compelli, exigi, ut hic fit, non alius, qui Thronum conscendat, abjectis & derisis nonnullorum æmulis ibidem ad Coronam Studiis? Qvis vidit folio imponi eum Candidatum, qui inter Candidatos iam Lege vetante non erat? Qvis non stupebit contra tot millia liberrimorum sensuum ausum insolentem Civium aliquot perditorum ac implacabilium suæ Patriæ,

trix, avitæque Libertatis Proditorem? Qvis credet paucissimis Perduellibus & in reprobum sensum euntibus posse erigi cristas contra totam optimè sentientem Rempublicam?

Attamen Princeps Eugenius, qui passim principali Virtutum ac realitatis vel maximè famâ claruit, nescitur quò nunc animò gestit, hanc Pseudo-Electionem nanam, deformem, irregularem & illegalem adornare, tueri & legitimare. Enormia figmenta quibus veritati illuditur, gratis tentare aut sperare. Minimam etiam magni & Circumspecti Vesirii credulitatem delibare, tantò magis invenire fidem apud Prafulgidam Portam, cujus clarissimo in rebus discernendis lumini hos fumos & fucos objicere non est pudoris.

Qualis ibi fuerit Eligentium numerus, contumacium manipulus, declarat & describit eum ipsa ad vicum Grochoviensem loci angustia Sylvis ac arboribus intermixta, quæ nec unius numerosi Palatinatus se sub signis expansis presentaturi, capacitati sufficeret. Nam eundem locum quem Electione Henrici Valesii auctorare prætendunt, nuda olim in latum & longum detegebat planities, hodiè verò magnis excretis altis iam horret arboribus. Præterea pro illo tempore quamvis mediante totius Reipublicæ concordia assensu, unum datum exemplum nil valet pro præsentem, nullâ Lege suffultum: Cum Respublica alium commodum, fixum & immutabilem, imò Actibus Electionem formalibus virtutem & validitatem quandam additurum locum (Campo Electorali tot & tantis Confederationibus ac Constitutionibus Regni assignaverit & præscripserit. Alias admissò hoc insolenti præjudicatò per omnes pagos & villas fieret Electio toties, quoties factionibus extraneis obnoxii Patriamque suam venundantes darentur Cives.

Quare Illimet ipsi cum alios iam errores non curarent, saltem huic defectui subvenire omni nisu contendebant, ut traiectò per Vistulam Exercitu Moscovitico in Campo Electorali consuetò, Legibusque cautò, proclamationem sui Principis fecissent. Sed valore Exercitus Regni quantocyùs ex propioribus stativis suis conducti, licèt in paucissima protunc quantitate armorum & tormentorum reperibilis, per duas & amplius septimanas internox & interdiu vigilem ac fortem resistantiam experti & repressi, cum desperassent tam citò adire Varlaviam & transmeare Vistulam, in eadem ejus ripa, quam seditiosè infederant, ad extremum suas vociferationes in favorem Electoris Saxonix fecerunt.

Hoc

Hoc loco Princeps Eugenius nos carpit atrociter, objurgando coram Magno Vefirio, quod in illo nostro, cum Moschis tractum Vistulæ omni vi & viâ tentantibus, operoso luctamine, nec facer quoque omnibus Gentibus Legatorum Character à contumelia & insultibus immunis erat, & eò vesaniæ à nostris processum, ut inauditò exemplò Palatia Extraneorum Ministrorum habitationi destinata, militaribus Copiis, bellicisqve tormentis aggredierentur, vi expugnarent, & expugnata diriperent. Jam de Juribus Gentium, ubi qualiter & in qualibus rerum vel temporum circumstantiis observari debeant, altius, ut credimus sufficienter differuimus, ex occasione ejecti in publicum per Saxones famosi Libelli: hinc tantum quò ad factum Principi Eugenio respondendum est.

Inaudita & magna exempla semper habere aliquid ex iniquo. Auditumne fuit aliquando, ut Ministri Extranei ad Regiam pro exercendis quietè muniis congregati, in Residentiis suis clandestinè inclusam pedestrem & equestrem Militiam haberent, armatam, à tergo in Polonos ruituram & succursuram hostibus, illos à fronte invasuris, quò facilius transirent Vistulam & Varfaviam occuparent? His moliminibus detectis Illustrissimus Dominus Palatinus Kijoviæ justà nec illaudabilè ad ejusmodi plusquam fraudulentos actus circumspeditione, confestim dedit Mandatum, ut Milites Moscovitici apud Ablegatum Principis Rossiæ armati, & fermè ad pugnam parati intercepterentur. Ad Palatium verò Defuncti Regis Augusti, in quo erat suspectissimus Saxonum cæsus, misit pro revisione faciendâ, qualis & in quem finem esset hominum armatorum numerus, hocque quietè peractò, voluit Palatium illud in salvo & tuto haberi. Sed cum clausa portæ essent & negato aditu Saxones ferociter responderent se non passuros ullatenus aliquam revisionem; statimque eadem fermè horâ in stabulis Regiis, non longè extra idem Palatium sitis, plurimi equi Saxonici iam ephippiati, nec nisi ad ascendendum desiderato eqvite essent inventi: Unum & aliud majorem peperit suspicionem Domino Palatino Kijoviæ, sicque contumaces vi aggredi opus fuit. Quibus, ut in Castello aliquo hostiliter se defendentibus non sine dolenda cæde non paucorum ex nostris, demùm sanius reddiit judicium, ubi furiosis ultimum instabat periculum.

Concessitque Palatiò Ipsi veniam & vitæ gratiam petierunt, quæ & indultâ est ex clementiâ, non ex Justitiâ ad ejusmodi ausum, in Palatio armorum & eorum, quæ belli sunt, magnam copiam inven-

ventam esse, ac si ex hoc clandestino & minus opinato fortalitio, aliquid præmeditatè funestum prodire debuerit. Saxonum itaque per-
vicacia & malitia culpanda est, non Polonorum apellanda vesania,
qvibus naturaliter licitum fuit pericula sua prævenire & prævertere,
nec Jura Gentium id defendunt. Plenipotentiarii autem Saxonici re-
lictò fomite hostilitatis notoriæ in Palatio Regio, ex eodem antici-
pativè Ipsi unà cum Ablegato Moscoviæ transmearunt ad Palatium
Legati Cæsarei. Qvòd ex nunc clausum, portæ magnis trabibûs ab
intra obrutæ, cuncta in circumcirca in armis & violentis studiis pa-
rata; Cùm nullum adesset periculum, nulla oppugnandi cogitatio; a-
deò mala conscientia parit timorem, timor qværit inconsulta reme-
dia. Sanò judiciò opportunitè se occludere, aut pavore aut animo-
sitate malè svadente? Cùm hæc defensionum præparamenta essent ri-
dicula, solusqve eorum Character staret pro Scuto & Præsidio circa
insignem prudentiam Domini Palatini Kijoviæ. Non nos ergò, ut
Princeps Eugenius accusat, sed illimet ipsi sunt Violatores JurisGentium,
per tam crudeles in finu Reipublicæ machinationes.

Cùm tamen scirent ipsosmet Legatos Externos sæpenumerò
incurrisse personaliter in pericula, quòd illa qværent nimis suis fi-
dendo muniis. Toties Illos audivimus malè tractatos fuisse, qvia ut
benè tractarentur, non meritos, & spharam suam insolenter trans-
gressos. Unusquisque eorum in Regno extraneo hospes est, Juris
hospitiò utatur, non abutatur: nec (ut ita dicendum) in aliena Do-
mo immodestè se gerat, turbas excitet, Patriqvefamilias insultet,
aut qvòd criminalius est, illi infidias fruatur. Hæc sufficiant Principi
Eugenio Jura Gentium, quamvis per nos minimè læsa fuerint, sic
acriter declamanti, & nostras infinities majores injurias clàm præte-
reunti & flocci pendenti.

Silere autem & nos non possumus, ubi figuratè Princeps Eu-
genius tacendo Regni Leges enuntiat, qvibûs in antè SerenissimoRe-
gi STANISLAO aditus ad Regium Poloniæ solium occludebatur.
Si deberemus, ut opportheret, ab origine causas repetere, earum ef-
fectus, ac circumstantias deducere, in longum iret discursus, sed bre-
viorî viâ ad nucleum rem petere & penetrare, visum est. Jam pri-
dè publicum notumqve omnibus, qvaliter D. M. Rex Au-
gustus, præter aliâ Liberæ Genti Polonæ gravia & intolerabilia, ob
fuscitatum inconsultâ Republicâ Sveticum bellum generali Varfavi-
ensi Confæderatione Statuum, indubiè trinas Reipublicæ partes in se
com-

complexâ, si in quatuor dividenda esset, à Regni habentis amotus, & in locum ejus in Campo Electorali Electione formali Rex STANISLAUS Electus, proclamatus ac deinde Coronatus fuerit.

Quæritur; nonnè Tractatus Altrantstadiensis complevit reliqua, & firmavit ad Thronum jus ejus integrum, ac indisputabile? nonnè ab omnibus Potentiis recognitus, & primariò ab Augustissimo D. M. Romanorum Imperatore Josepho I.? Si placuit illi, cur non Fratri? si antea fuit legitimus, cur non hodiè, iam ab universâ denuò & unanimi Electus Republica? Quomodò potest occludi aditus ad Regnum, ad quod antè pleno Jure habitum, nunc redit plenissimò, cum iterum demissis Regiis Insigniis, novis liberae Gentis se obtulerit suffragiis? Quomodò Ministri Aulae Viennensis, vivi adhuc Testes illius recognitionis Imperatoriae, contra Conscientias suas præsumunt velle Regio Honori occludere portam, quam in Campo Electorali rursus concors & constans, tot millibus congregatorum manus unanimiter aperuit, cum patulis etiam ad gaudia Universorum Cordibus, quòd Patria Filium suum, Patremque simul ac Dominum Throno restabiliri videret? Decorumnè aut honestum Aulae Viennensi non constare sibi, & pro diversitate temporum ac negotiorum diversas in se sumere formas?

Si Serenissimus Rex noster à nobis tam diù aberat, id fuisse Fortunæ vitiò, quòd servatus nostræ felicitati fuerit, & incolumis ad nos redierit, nonnè id tribuendum Cœli, erga nos adhuc faventissimi, beneficio, intra tot hodiè Libertatibus nostris intentos ictus? casus & vicissitudines possunt deprimere, non autem tollere Justitiam, quam Deus ipse protegit & in tempore sibi placito, illam simul, ac jus Majestaticum relevat.

Subsecutâ Exercitûs Svetici ad Pultaviam clade, D. M. Regem Augustum, iam factò per Abdicationem cum Regno divortio, ad Regni Scepra reversum, nec cum Republica iterum Sponsâ, novò votò, aut aliquo contractu, vel solemnitate rejunctum, in armis regnantem, nilque ardentius ac studiosius, quàm Corrivialis sui Proscriptiones ac Anathemata affectantem faciliè quæ voluit, cuncta secuta sunt. Aliis, qui iam erant suarum partium, & in illa rerum Metamorphosi indè gloriosiores, ferventius voluntates Principis amplectentibus ac promoventibus. Aliis præsentem fortunam adorantibus, & illi se pro suo utili insinuantibus, aliis & si sentirent aliter, genuinè sensum suum ad offensionem Principis, proferre non audentibus.

tibis. Pertasa deniqve turbarum, tumultuum & bellorum Respublica, iam soli quieti devota multa tulit, & ferre maluit per dissimulationem, quam per irritationem præteritas reaccersere calamitates, Assentatio amica Principum & cubicularia semper intus, Justitia & veritas præ foribus, sic pravi mores in se traxerant Leges.

Sed nunc posset aliquis non incongruè objicere, an illo tempore, quò contra Serenissimum STANISLAUM acta & lata sunt, ritè & legitimè agebantur, quamvis (ut Princeps Eugenius asserit) unanimi trium Ordinum consensu firmata. Cùm Primus Regius Ordo ipse esset sub censuris illegitimæ suæ cum divortiatâ Republica cohabitationis, & magis ex supremo jam arbitrio, quam liberò Justitiæ patrocinio, aut per Confæderationes, quibus altefata Generalis Varlavienfis Confæderatio oppressa quidem, sed non extincta, in tacito erat opposito, aut per magna ad Latus Principis Consilia, aut per alios alterius vocabuli publicos congressus, omnia statuerentur. Et quarimus an prætenfæ condemnationes & proscriptiones in ejusmodi congressibus decisivè statui & sub nomen Legis latæ trahi poterant? Cùm secundum jura nostra nullus Civium, quisquis ille sit, reus criminis Status, non nisi in generalibus Regni Comitiiis instituto formali Processu, per totam Rempublicam judicari, & si id mereatur, condemnari & proscribi debeat. Ubi autem contra Serenissimum STANISLAUM talis institutio processûs? ubi Judicium? ubi Decretum? ubi deniqve Comitia in quibus hæc proscriptio formam, vim, Virtutemque suam accipere poterat? A rehabito per D. M. Regem Augustum Thronò prima demùm in Ao. 1717. fuerunt Comitia Pacificationis præcisè id nominis nacta ex necessitate roborandi Tractatûs, qui inter Regiam Majestatem ab una, & inter confæderatam contra Saxonicas Copias, Rempublicam, ad sistendum tanti sanguinis ad invicem effusi Cathaclismum, conclusus erat. Attamen in his Comitiiis qualitercunqve apellandis non est sævitum in Honorem Serenissimæ STANISLAI, imò sat molliter cautum in abufurum amnestiâ, hoc rigore Legum interpositò, quòd secundum illas puniendus esset: panis autem legum semper præsupponentibus Convictionem & Judicium. De quo aut de processu ad illud formandò, nulla deinde mentio fuit in Comitiiis generalibus, jam non ex Confæderatione Statuum contra Saxones promanantibus, sed in pactata Reipublicæ in Ao. 1726. Grodnæ celebratis, feliciterqve finitis, ac quorum rituatâ solennitate Jus Regium, quamvis tacitæ in animis Civium ambiguitati

guitati & disputationi adhuc obnoxium, ipsi tum deinceps Majestati agnitum, legitimum, & firmatum est, ad alias non evertendas in Regno, aut in dubium vocandas necessariè & utiliter factas, tam longo Ejus Domini tempore, dispositiones.

Quantum verò ad Tractatum prædictum in Ao. 1717. confectum. Ad illum mediationem Authocratoris olim Russiæ Petri I. non nisi eò motivò susceptam fuisse, ut externæ Copiæ Regno graviter incubantes, citius & juxta stipulatum evacuationi terminum, certius educerentur. Et in hoc sponsonem quoque ejusdem Monarchæ non potuisse præjudicare Reipublicæ, si adjuncta expressè fuisset. Sed ut Sponsor, Evictor & quasi Arbiter esset Legum ac Constitutionum Regni, quarum cura & tutela Vicinis Principibus minime convenit, & quas Reipublicæ à nemine dependenti, apud se condere, tollere, immutare liberum ac absolutum est: ad hoc absurdum, nec illa unquam immunitatum suarum zelosa ac provida assentire potuit, nec id in Comitibus Pacificationis inter Articulos insertum fuit, Aulâ Viennensi insimul cum Rossiacâ falsò allegante id, quod cuperet, ut Libera Respublica, si quæ statuenda vel decernenda illi apud se essent, pro eorum assensu ac approbatione Viennam aut Peterburgum recurrere opus haberet.

Conveniet ergò nobiscum ipse Princeps Eugenius, nisi absolute & irrationabiliter disconvenire velit, quòd si quid in antè eà irregularitate, quæ deducta est, contra Serenissimum Regem STANISLAUM fuit prolatum, nunquam illi præjudicare potuit, aut saltem, si pro lege haberetur, cujus vim non habet, tamdiù Serenissimo Regi Augusto valuit, quamdiù vixerit. Cum post Fata ejus, cujus intuitu quoque in præfato Tractatu Anni 1717. Mediatio Rossiacæ Potentiæ erat admissa, integrum liberumque fuerit Reipublicæ Principe orbatæ ejusmodi sancita statim tollere & cassare. Quod & fecisset indubiè sub Interregno, ubi eadem statuendarum & abrogandarum Legum est potestas, quæ est vivente, & in folio sedente Principe, si illos actus contra Serenissimum Regem STANISLAUM per modum Legis affectatos, qui demùm per se ruebant, & cum morte Regis moriebantur ad gravem eorundem & acerbam commemorationem damnare & annihilare sibi benè svasum, consultumque judicasset.

Quapropter nullam posse dari rationem, quæ excuset Externas Potentiæ, nullum jus aut ejus saltem rationabilem aliquem præ-

textum ad alienum Regnum inquietandum habentes; nec ullam esse rationem, quæ illas non convincat & coarguat maximæ injustitiæ, immanis malitiæ, & factæ secum execrabilis Conventionis, ut Liberam Gentem everterent, & illi simile jugum, quæle est Hungariæ & Bohemiæ, imponerent.

Princeps Eugenius (sit venia dicto) apparet ipsemet esse ejus perniciosi Consilii Author, cujus sit hodiè acerrimus Tutor. Nullius honori ex optimis & numerosissimis Civibus parcat, paucissimis pessimis contra Rempublicam assurgentibus, virtutis, honestatis, constantiæ, ac intensi ergà Patriam amoris, vana nomina attribuit, seditiosos laudat, seditionem, ut aliquid liberrimum & legitimum, tuetur, contra expressum Articulum Tractatûs inter Augustissimum D. M. Romanorum Imperatorem Leopoldum & Serenissimum olim Joannem Tertium in An. 1677. initi, ac ejusdem recentius in Anno 1732. Varsaviæ renovati & firmati. Pseudo-Electionem ad fidera tollit coram Magno Vesirio, nil illi defectuosum, dissonum, Libertati aut unanimitati contrarium admittit, imò utrumque actum inter se comparandum, Authoritatis suæ incurius, ridiculè affectat. Jam in publico sunt Parallela, à quocunqve edita fuerint, non possunt non laudari, nisi quibus veritas odium pariat. Sed ut Principis Eugenii desiderio satisfiat, pro meliori ejus informatione ac fide, nos quoque illa brevissimè referemus. Hic erat Electio, ibi Pseudo-Electio. Hic lex, ibi illegalitas. Hic forma, ibi difformitas. Hic ritus, ibi omnia nova & insolita. Hic Justitia, ibi iniquitas. Hic jus, ibi injuria. Hic Conscientiarum puritas, ibi crimina Statûs, & periuria. Hic animorum tranquillitas, ibi turbulenta seditio. Hic amor Patriæ, ibi inexorabilis furor. Hic planum, ibi abruptum. Hic salus, ibi interitus. Hic Campi Electoralis arena spectabilis, ibi spelunca. Hic Senatui Confessus honestus, ibi locus diversorii. Hic Ordini Equestri suum ut moris Vallum, ibi vallum ex Exercitu Moscovitico. Hic Comitata de Lege, ritu, & termino, ibi conventiculum his omnibus demptis. Hic Veritas & Ordo, ibi error & confusio. Hic Marschalcus Equestris Ordinis ritè Electus, ibi exlex Director cæco impetu assumptus. Hic Millia Electoris Populi, ibi pusillus Grex Perduellium. Hic sua propria Gens ad suffragia, ibi cum seditiosis promiscui Moschi, Cosaci, & Calmucensis, horridus aspectu, populus.

lus. Hic Nominatio per Primatem legitima, ibi per Episcopum per-
iurum sacrilega. In Summa, hic Libertas, ibi servitus, ut illam de-
pingunt originales Literæ Domini Generalis Lacy de 24. Septembris
5. Octobris

ad Dominum Bironem Peterburgum missæ, & à nostris interceptæ,
quòd in illo exiguo, adhuc tamen inter se dissono catu volentes no-
lentes, alios persuasionibus, pollicitis & adhortationibus, alios Mi-
nis ad ea, quæ è nutu Principis Rossicæ erant, compulerit.

Ægrè fert etiam Princeps Eugenius Reipublicæ, quòd Exteros
amoverit à Regio Poloniæ Fastigio, haud exclusos Legibus; quasi il-
li non liceret, de novo eas ferre contra Extraneos, quas tulerat con-
tra Terrigenas post fata Serenissimi D. M. Joannis III. nullo ha-
bito respectu Filiorum Principis tanti, & tot de illa meritis Com-
mendatissimi, in numero terno existentium ab Avis & Atavis; ac lon-
giùs retrò Polonorum, inter quos poterat fieri vera Liberaquè Electio,
& nec minima successione ad Regnum nati post Patrem apprehendi
umbra. Errat autem Princeps Eugenius suo in supposito, has nobis
leges esse, ut secundum illas Principes Regii, quia Regum Filii, jam
non pro Exteris, sed pro Piasis reputentur, quamvis sint ab exotico
ad Regnum liberum, liberè vocato Principe & extra finem Reipu-
blicæ procreati, & sorte nascendi hæreditarios externos, quibus suc-
cederent Ducatus nacti. Meliùs illas novit Elector Saxonix, & se
ipsum ut extraneum: cum per suos Plenipotentiarios in Comitibus Con-
vocatorum Statuum omni conatu & molimine Exclusioni à Corona
Extraneorum se opposuerit. Sed frustratus intentò, ut tamen titu-
lum & accessum aliquem ad suffragia pro se comparanda in futuris
Electiois Comitibus haberet, jam deindè Piasis (hoc est) Terrigenis
ad Regnum Competitoribus, omninò se adnumerandum affectavit
per certum in lucem editum quoddam Genealogicum & declaratori-
um scriptum, quòd utrisque suis Parentibus ex Jagellonico sanguine
in sexu & nexu muliebri per orbem diffusò longaque serie descen-
dentibus ac oriundis, ipse quoque iam non Germanus, vel Saxo, sed
totus Piasus & Polonus esset. Quò scriptò admodum lepidò & in-
geniis rem tam difficilem evolventibus violentum sudorem intulit,
& ipse immoderatum hujus Regni, ad quod vi etiam iturus esset,
D 2 appe-

appetitum patefecit. Polonis ad hæc & ridentibus & in averfione ejus neo-Poloni feu Piaſti Regnum taliter ambientis, magis & magis ad unionem animorum fe accingentibus. Sed Aula Viennensis (parcat nobis) fons omnis mali, quæ Sereniffimum Regem STANISLAUM, antequam cum Rege Chriftianiffimo fic intimè conjunctus fuiffet, ipfa absque dubio & cum affectu ad Thronum manuduxiffet, nunc non tam Cauſa illius, cujus Electioni ad ſolum Leges Regni contrarias prætextuoſe & impertinenter allegat, quàm odio naturali Gallia, ac illi per antithefim omnibus Electorem Saxoniam iam ſibi repertum, bonum & idoneum permovit Conſiliis, ut ad Regnum ſibi quoque non diſplicens, Patri ſuccederet, neque ſe animo deici pateretur, quòd erga illum inclinatio non eſſet Uniuerſæ Reipublicæ minimam ab illa ſecefſionem qualicumque modò aliquot Nobilium ſuffecturam deſtinatis, ut Excluſio extraneorum conſtituta fueret, & armis reliqua perficientibus, ac invitos populi ſenſus ac amores conciliantibus, Regnum ſic poſſeſſum, regnanti plus aauthoritatis ac utilitatis in poſterum promitteret. Eadem Aula Viennensis per conjunctam ſecum Saxonum & Ruſſorum factionem, aliquot periculis ac perduellibus Civibus in ſua vota tractis; Aulam Roſſiacam, cujus dirigendæ claviſum fortunatam eſt naſta, monuit, ut Exercitus Moſcoviticus quancocyus in Poloniam induceret, quoniam ex anteriori cum Ruſſis compactatò, Imperatoriæ Legiones bellò Gallicò imminentè diſtractæ irrumperè in illam iam nullatenus poſſent, ut id teſtantur datae Informationes Viennâ ad Reſidentem Peterburgi Cæſareum ſcriptæ, ac in ſuo Originali lapſum ad manus noſtras paſſæ. Hæc Aula conſlavit Pſeudo-Electionem Pragenſem. Hæc accellerari fecit, & Coronationem Electoris Saxoniam, contra quam iam eſt in publico facta à Celiſſimo Primare, nomine Statuum ſolemnis Maniſteſtatio.

Qvale verò Alpha, tale & Omega. Actus ille Coronationis ſub armis hoſtilibus expeditus, vix habuit quadraginta depravatos, ac à Republica deficientes Cives, qui illi trifti ſolemnitati aderant. Ob defectum autem Nuntiorum Terreſtrium, quorum nec unus ex Provincia minoris Poloniam comparuit, ex turno ejusdem Provinciam in Mareſchalcum Ordinis Equeſtris ſaltem aſſumendus, ſi non eligendus; Comitiam Coronationis novò & inauditò exemplò etiam inchoari non poterant. Nuditas hæc oſtendit iniquitatem impoſitæ Capiti nullo ju-
re

re Coronæ, probavit & aliam priorem Pseudo-Electionis contra assertionem Principis Eugenii, quod essent millia reclamantium Electioni Serenissimi Regis STANISLAI. Cùm secus circa tuitionem tam Majestatis Regiæ, quàm libertatum suarum omnes Palatinatus utriusque gentis consurgant per Confederationes, & arma sumant contra usurpatorem Throni, ac ei assistentes Moschorum exercitus.

Hæc ergo omnia fidelissimè & sic genuinè hic relata, ut nec minimum jota veritati aut detractum, aut affectatè additum sit, per se jam & luculenter probant, quod vim crudelissimam patimur, & à vicinis potentiis dictò ferociùs opprimimur. Nullò nostrò demeritò, sed solà illarum libidine ad eum prætensâ alicujus superioritatis gradum perductâ, ut in Regno à se independente, aut instar Romanorum Conclavium Exclusiones facere, aut Reges nobis ex placito suo imponere, aut liberam gentem armis subactam servituti adscribere satagant. Hanc injustitiam ad Cœlos clamantem faterentur ipsi prisca realitatis Germani, si illis contra exorbitantem Principum suorum factum & ambitum, permissum esset vera loqui. Faterentur quoque & Russi suam Carcam Majestatem eodem nunc contra Poloniam processisse passu, nam omnibûs Nationalibus à Regimine Statûs amotis, & extraneis ad quavis tam Ministeria, quàm secretiora sua Consilia adhibitis, quorum peregrinis mercenariis & maximè ex parte Theutonicis ingeniis, nunc Aula Viennensis è re sua commodissimè utitur.

Rectò animò non negabit id ipse Princeps Eugenius, ut potè minimarum & intimiorum aulæ Viennensis circulationum conscius & comparticeps, licet annorum ac meritorum suorum plenitudini, judicij gravitati, tantj nominis integritati haud convenientia, imò mera nugamenta Magno Vesirio scripta, in vulgus denique eicere, ac de illis gloriari non erubuerit. Illos ex nostris, quos Germanicæ factioni, immerisos abluere & mundare voluit, certum est aliquos ex patrociniò famæ, favore fortunæ & æstimatione vulgi celebres, hodiè in verò virtutis pondere nimis deseivisse, ut sæpè evenit cum pessimo tempore corrumpi & depravari optimos posse, tamen prævalere fas & æquum, cujus fulcimento tota incumbit Respublica.

Justitiam ut palmam, quò magis premitur, magis crescere & expandi. Veritatem, ut oleum nunquam deorsùm deiici, semper in alto stare & diffundi. Mendaciorum autem eam esse naturam, ut pro autoritate & attrahenda sibi fide, quamvis caput aureum, pectus ferreum habeant, quia tamen pedibus inhærent fictilibus, non diu sustentata, cum tota machinæ mole, ipsa per se ruant & concidant, relictâ suis Magistris pudoris & ignominia notâ, pro solatio & operis pretio.

Copia Literarum ab Augustissimo Romanorum Imperatore ad Celsissimum & Reverendissimum Theodorum à Potok Potocki Primatem Regni Poloniae & Magni Ducatus Lithvaniae.

Reverendisime in Christo Pater, Amice sincerè Nobis Dilecte. Sicuti inter Augustam Domum Austriacam, tum Regna ac Provincias, hæreditario jure ab Eadem possessas ex unâ, ac Serenissimos Poloniae Reges, hujusque Nominis Rempublicam ex alterâ parte, arctæ Unionis ac amicitia Vinculum ab aliquot retrò sæculis intercedit, solennibus Pactis Conventis identidem renovatis innixum; ita Reverendisimam Paternitatem Vestram latere minime arbitror, Augustos Antecessores Meos nunquam non periclitantis Reipublicæ ac Poloniae Libertatis scutum extitisse. Horum vestigiis insistens non tantum ut vetera ligamina, utrique parti adeò proficua renovarentur, curam omnem impendi, sed & promptum Me ad eandem opere ipso implendam obtuli, cum juxta Reverendisimæ Paternitatis Vestrae, ac

com-

complurium aliorum Magnatum sensus sub finem præterlapfi anni Reipublicæ Libertati evidens periculum imminere videbatur, atque nè Ego tutamini Ejusdem desim, à tantæ dignationis Patriæque amantibus Viris rogabar. Neque verò alia vel tunc Mihi mens fuit, vel in posterum erit, quàm benevolum Vicinum, fidumque fœderatum Reipublicæ amicæ exhibere, ac collati beneficii gloriâ contentus non alios, quàm qui in Rempublicam indè redundant fructus, unquam captabo. Constantem itaque affectum, ac providam curam, quæ juxta Vota Reverendissimæ Paternitatis Vestræ vivo adhuc Rege tam propè Me tetigit, ut Viduæ quoque Reipublicæ impendam, Mearum partium esse duco. Deessem autem præcipuæ obligationi, quam cura hæc à Me exposcit, nisi liberæ Electionis jus Reipublicæ competens contra quoscunqve adversariorum conatus viribus à DEO Mihi concessis propugnare, ac nè *interna Ejusdem quies Scissionibus turbetur, aut aliàs contra Regni, quæ jam sunt, Constitutiones, minùs ritè in Electionis negotio procedatur*, provide-re forem paratus.

Tàm longè itaque à Me abest præfato Liberæ Electionis juri quicquam detrudere, ut potiùs nè gratum quidem Mihi Candidatum aliis mediis ad Regium culmen evectum velim, quàm quæ cum hoc ipso liberæ Electionis jure, & Regni, quæ sunt, Constitutionibus conspirant: *Votorum Meorum Summâ non nisi eò tendente, ut circa personam eligendi Sartæ testæque maneant Regni, quæ jam sunt, Constitutiones*, cœtroquin autem liberis ac unanimibus Polonæ Nationis suffragiis *ejusmodi Rex, quiscunqve demùm ille sit, eligatur, à quo nec Reipublicæ Libertati periculum, nec Vicinis excitandarum turbarum metus immineat.* Eandem quoque fœderatis Meis mentem esse, nec ulli aliî scopo copias in finibus Regni collocandas unquam inservituras Reverendissimæ Paternitati Vestræ spondere nullus ambigo. Id enim tum vetera tum nova pacta conventa, quæ Me iisdem indissolubili vinculo ligant, exposcunt: quippè quæ cuncta tutamini præsentis Reipublicæ Constitutionis, liberæque Electionis, tanquam basi ac fundamento, superstructa fuerunt. Indefessus, quem Reverendissima Paternitas Vestra quieti, prosperitati ac incrementis Patriæ suæ per tot annos impendit, Zelus dubio penes Me locum haud relinquit, quin consilia sua & opera in scopum tam salutarem pro-
mo-

movendum unicè sit collimatura. Ita de DEO, Christiano orbe, Me ac Patriâ suâ Reverendissima Paternitas Vestra optimè mereri perget, ac cum ingenti Nominis sui famâ simul primi Principis & optimi Civis munia ex asse adimplebit. Ego autem vicissim non tam Verbis quàm opere ipso tam ergà Reverendissimam Paternitatem Vestram quàm ergà suos gratâ memoreque mente illa quoque officia recolam, quæ patriæ Salutem propiùs quàm Me tangunt. Cæterùm benevolentissimam Meam Cæsaream Voluntatem eidem in omne tempus confirmo. Datum Viennæ die 14tâ Aprilis Anno 1733.

Reverendissimæ Paternitatis Vestræ
benevolus.

CAROLUS.

msp.

Hanc Ænigmaticam à Throno Exclusionem Serenissimi Regis STANISLAI Cæsareus Ipse Dominus Legatus ore tenens exnunc Celsissimo Primati explicavit.

RE-

Responsum ad has literas à Celsissimo Primato ad Augustissimum Imperatorem.

Ad Literas, quibûs me nunc Orphanâ Serenissimâ hujus Reipublicâ breve sub Interregno, ac utinam brevissimum Regimen tenentem, Sacra Cæsarea Regiaque Catholica Majestas Vestra honorare dignata est, cum profundissimo respondere cultu Divis Cæsarum sanguinibus, ac prærogativis digno debiti mei simul, ac officii duco. Præter autem longam Annalium seriem tam vetustate, quam raro non amici nobis ab Occidente æris hilaritate insignem cum retroacta propius, nec à præsentis temporum cursu nimis distita revolvam sæcula, adsum ipse assertæ veritati testis, inter celsum Imperium, tum Regna & hæreditarias Provincias Sacræ Cæsareæ Regiæque Catholicæ Majestatis Vestræ, ab una, & Ditiones Serenissimæ hujus Reipublicæ parte ab alterâ, vicinam illasam & optimam continuò mansisse pacem inconcussam ac inalterabilem viguisse, nec in iis quæ jure transigi poterant, ad extrema & violenta unquam venisse. Aded antiqua Fædera & recentiora amicitiarum vincula, inter easdem nationes sibi collimitaneas feliciter inita & diligenter ab utrinque servata, nullus dubitat magnis communis tranquillitatis præfidiis ac mutuis suis contra Hostes auxiliis non parum profuisse. Quòd verò Augustissimorum Domus Austriacæ Prædecessorum Relligio benè culta fovit & servavit in integro, hoc magnanimitas & bonitas Sacræ Cæsareæ Regiæque Catholicæ Majestatis Vestræ exaltavit & posuit in amplo, cum non modò continuandæ inter Fæderatas has Gentes Unioni & quieti, nec quovis prætextu vel motu interturbandæ eximiam suam operam dederit, verum etiam Libertatibus Regni hujus ubi earundem Periculum imminebat assistere & suffragari non recusaverit. In Avis ac Abavis suis Pacta Conventa ritè tenentibus candor reputabatur ad Justitiam in Sacra verò Cæsarea Regiaque Catholica Majestate Vestra super eorundem strictam & Sanctam observationem adhuc pro Libertatibus nostris zelante, ascendit altius & elevatur ad immensam Nominis sui Gloriam, nulla ætate, nullo angulo orbis, nullo ore tacendam, cum non morituro unquam in immortalis Republica gratitudinum sensu, pro tam rara & fermè prima inter tanti Imperii molem & curam ad interessè Liberi Regni hujus attentione. Nunc autem Serenissima hæc Respublica in orbitate sua, luctuosæ ac luctanti cum Fatis suis humanas mentes in ambiguo & suspensò tenentibus situationi obno-

xia longè & infinities majoribus Sacra Cæsareæ Regiæque Catholicæ Majestatis Vestrae obligationibus se devinctam fatetur & sentit, cum illi unicam & delicatissimam Libertatis pupillam, Liberam futuri Regnantis Electionem pietissimè vult, vovet & nè aliquò modò lædatur, in id omnes conatus suos convertere appromittit. Sanctas has Justiciæ juri- busque nostris assymbolas intentiones, quas in corde Sacra Cæsareæ Regiæque Catholicæ Majestatis Vestrae supremus universi Conditor Dominusque Dominantium operatus est, confirmet plus ultra. Mihi permisum erit ex amore in Patriam, ex onere præsentis in ea Regiminis aliqua breviter de natura & proprietate Libera Electionis innuere. Certum est absolutè aliquid liberum nec posse dici, nec dari tale, nisi sit ex toto & ex omni parte liberum, per consequens Liberrimam in hoc Regno Regum suorum Electionem, quæ est omnium prerogativarum ac immunitatum nostrarum fons, fundamentum & Basis, id omninò requirere, ut respectu Candidatorum ad Thronum nec negativam nec affirmativam sententiam ab externis Potentiis aut expectet aut admittat. Eò ipsò enim duci & trahi potius quàm suo proprio & naturali motu ad scopum suum pergere videretur. Unum quoque Regnum suis moribus & legibus regitur. Quæ sunt illi plus vel minus commoda aut congrua, diligentius hæc internò & domesticò, quàm externò perspiciuntur oculò. Serenissima hæc ac Liberrima Respublica licet sit diminuta Capite, non est suis diminuta Statibus de substituendo iterum sibi principali membro in Libertate sentiendi & eligendi deliberaturis & in id unicè ac studiosissimè intentis, ut uno Principe factis adversis avulso, alteri Diis propitiis concordibusque suffragiis Electo Coronam imponerent. Libertatis nostræ unicum pretiosissimum & ab omni imaginabili dependentia absolutum ac integrum munus. Fædera & Pacta, quorum inter partes paciscentes & fæderatas sancta & laudabilis est observatio servire & convenire tantum ad amicitiarum indissolubiles nexus, quibus obfirmatur strictius pax reciprocis constans emolumentis, sed non pertinere unquam ad Liberam hæc Regum Electionem, quæ statim naturam suam amitteret si minimis etiam ligamentis teneretur. Nec Fæderati quicumque illi fuerint, ultra Fædera sua ac Articulos in iisdem expressos quidquam ex æquo contra hoc Liberum Regnum Liberamque Electionem attentare præsumunt, nisi summo Jure summam injuriam inferre velint. Libertas demum Gentis hujus licet consistat in integritate sancitorum & Constitutionum Regni,

gni, nè scilicet aliquando à supremo Ordine violentur, unòque
 admiffò inconvenienti omnium tollendarum Legum arbitrium fit
 penes Principem, verùm tamen ex consensu trium Ordinum
 multas & immutatas & abrogatas, usus & experientia probant,
 Volumina testantur, neque extraneorum sollicitudinem & curam
 unquam fuisse constat in iis, quæ ad solam & Liberam ac apud
 se (quidquid velit facturam,) pertinent Rempublicam. De
 reliquo quisquis ille fuerit Candidatus, & quem Deus Omnipotens
 Regum Sceptrorumque Dator ad Sedem Regiam Liberis suffragiis
 eligendum & vocandum huic Electori populo inspiraverit, quia
 me nullarum partium nisi solius Reipublicæ concordis & unanimis
 esse eventus probabit & justificabit. Id possum Sacræ Cæsareæ
 Regiæque Catholicæ Majestatis Vestræ asseverare firmiter quòd
 idem ipse, qui ascensus est Regni hujus Thronum, gratissimi &
 acceptabilis Sacræ Cæsareæ Regiæque Catholicæ Majestatis Vestræ
 Candidati implebit Officia, tam sine ullo Libertatum nostrarum
 periculo, quam etiam absque omni turbarum Vicinis excitandarum
 metu. In hoc enim Regno Libero & Libere sibi eum qui domina-
 retur assumentem, plusquam compertum est, non Reges regere
 sed potius regi. Vidit hoc ætas præterita ad Viennam, nulla
 autem non probavit Serenissimam hanc Rempublicam magis
 rationibus suis statisticis semper immoto animo inmixam fuisse,
 quam votis & meditationibus Principum suorum adhæsisse. His
 itaque ultra propositum meum prolixius & velut ex torrente
 cordis mentem propulsant, effusis ac enunciatis humillimè
 peto & exoro Sacram Cæsaream Regiamque Catholicam
 Majestatem Vestram ut futuram Deo dante novi Regis
 Electionem, eamque (ut fas) Liberrimam Serenissimæ huic
 Reipublicæ amicæ & Fæderatæ suæ relinquere in toto & tuto
 dignetur. Actus hic Justitiæ & Pietatis plenissimus dilatabit
 amplius & amplius gloriam suam, jam per orbem satis extensam,
 accumulabit Divinas benedictiones felicissimo suo Imperio,
 & nè post fera fata sub nomen alterius cadat, me Mystra &
 forsan indubio Vate, cum non sit omne apud Deum impossibile
 verbum, dabit adhuc de lumbis Successorem Imperatores
 secuturis ætatibus geniturum, & Augustissimam Domum
 Austriacam, si immortalis esse nequit, ad Confinia Immortalitatis
 perducturum.

E 2

Copia

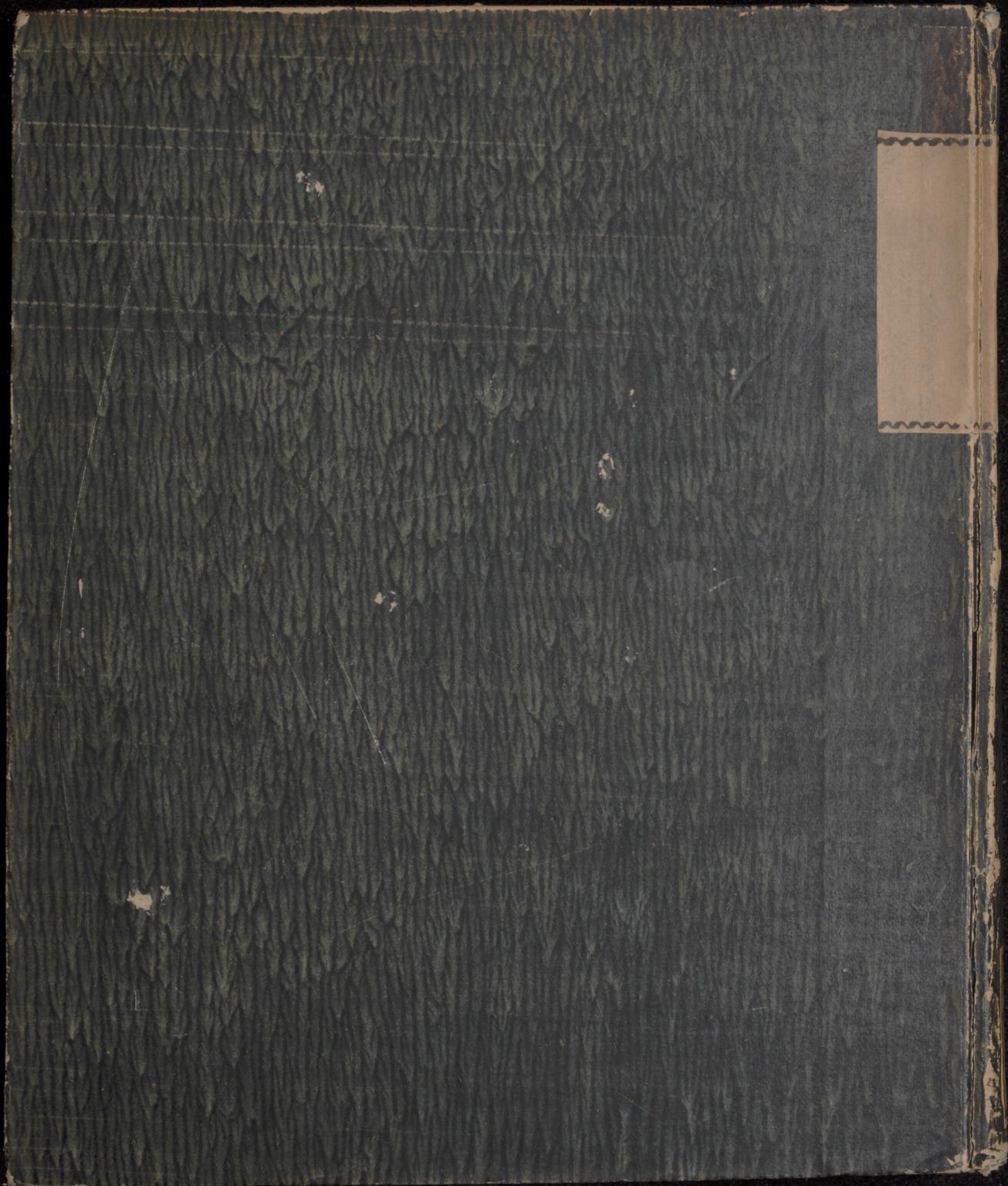
Copia Literarum à Celsissimo Primate ad Augustissimum Imperatorem.

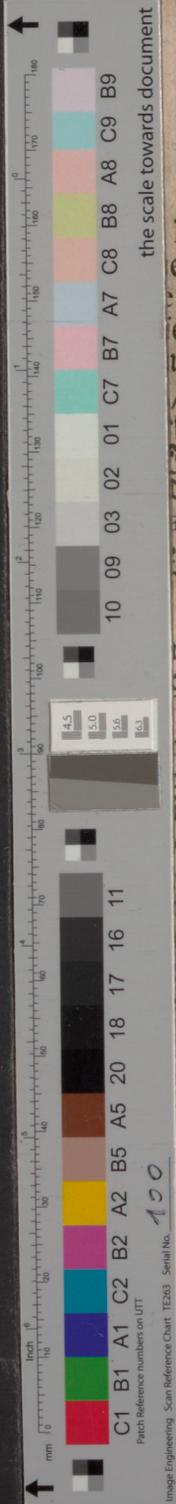
Quoniam futura Diis utinam propitiis Electionis imminent dies, publicum terminaturi luctum, & post nubila temporum cum novò Oriente ad solium sole sparsuri lucem latiore huic tristi haftenus Regno. In quo ejus maxima consistit Libertas, in eo Serenissima hac ac Liberrima Respublica antiquissimam Augustæ Austriacæ Domûs Divorum Prædecessorum pietatem è sacris excitat cineribus, recentiorem verò & longè insigniorem Sacræ Cæsareæ Regiæque Catholicæ Majestatis Vestræ erga se benevolentiam nunc vel maximè invocat, petit & exorat: ut Liberæ Electioni plenè favere, unicamque Immunitatum Nostrarum hanc Pupillam illasè servandam tueri Votò suò supremò dignetur. Nil quidem adversi sibi quod metuat, in imaginatione præfigit, & præfigurat, de omnibus collimitaneis Potentiis Serenissima eadem Respublica nullò notata demeritò, offensionum exosa, imò modestà prætensionum propriarum tolerantia commendabilis, unicèque Jurium suorum integritatis zelosa. Cùm tamen prævidentia sit mater securitatis, casus quos eventuros non credit, sollicità ac ignarà futurorum mente præcogitat, & nè quid simile accidat, salutaria & amica Fæderatorum S. C. R. C. Majestatis Vestræ Consilia tempestivè præoccupat, obviando fatali totius Europæ in tranquillo hucusquè Statu permanentis concussioni, si extinctor aliquis candelæ, ut nubem Paci Serenæ induceret, in illo congregatorum Electoris Populi millium actu, funestas scissiones turbasque cieret, aut diris devovendo discordiarum seminandarum Spiritu, facem Nemesis ad incendium Universi orbis proferret. Nec ipsius tantummodò Serenissimæ Reipublicæ prospera vel improspera hac vice spectari & versari, communis omnium Regnorum tranquillitatis, communem etiam ab omnibus exigi curam, sollicitudinem & operam. Quæ cum in Sacra Cæsarea Regiæque Catholica Majestate Vestra sublimi titulo Potentissimi Imperii primos præ aliis habeat passus, bona officia ac studia ejus erga hanc Liberam Rempublicam reliquis fore pro consilio, præcepto, & exemplo haud dubium est. Sanctum id Heroicum & pium Opus faventer habendi desideria Viduæ Amicæ, ac fæderatæ Suæ Serenissimæ Reipublicæ, eandem ut immortalem perpetuis ac coætaneis devinciet obligationibus. Imperiumquè S. C. R. C. Mttis Vestræ jam gloriosum, quod superi Justitiarum Remuneratores exactissimi faciant diuturnissimum, reddet adhuc gloriosius & omnium sæculorum tractu memorabilis ob integrè observatas Regni hujus Libertates, & illasè mauutentam Pacis Universæ Oleam omnibus triumphis & lauris potiorem.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Second block of faint, illegible text in the middle of the page.

Third block of faint, illegible text at the bottom of the page.

Respublique im geringsten gekräncket werde, sondern
ehr die, durch die Geseze verordnete Einrichtung der
auf das bündigste allemahl befestigen. Es lassen Ihr.
Majestät, vermöge der, zwischen dem Aller Durchl. Oester-
reichischen Kaiser, und den Durchlauchtigsten Königen, auch der Erbh-
erben über zwey hundert Jahre fortwährenden Bündnisse,
über Freyheit, die Beschüzung derselben, wieder alle und
Ihre grössste Sorge seyn; so gar, daß Deren Ministri
denenjenigen gefolget, welche die Wahl-Stimmen ei-
nsetzung, in einer einigen Persohn einschräncken wollen.
Nunmehr vom Anfange des Interregni, so wohl mündlich
erkläret, wie Ihr. Kaysrl. Majest. nicht zugeben
wollen, daß einige, denen Rechten einer freyen Wahl, wie solche
in dem Reichs Constitutiones fest gesezet, entgegen
gebrauchet werden solten, wenn man auch derselben sich
bedienen wolte, daß man einen Candidaten, dessen
Name sonst angenehm seyn würde, auf den Polnischen
Thron setzen wolte. Wannhero Ihre Kaysrl. Majest. höchstens
wollen, daß man Deroselben, bey dieser Ihrer, und Deren
Bunds-Genossen Gemüths Meynung, durch eine
eigenen Ausdrückungen bestehende, und mit einer unan-
gemesenen Ausgetheilte Erklärung, einen Vorwurf ma-
chen, welcher denenjenigen vielmehr ansünde, die sich entgegen
den Rechten und Wege bedienen.

Ihr Kaysrl. Maj. dessen höchste und unumschränckte
Erbländer verehren, niemanden Rechenschaft geben,
Ihre Krieges-Völcker in Schlesien einrücken lassen.
Vorhaben einrichtende Gerechtigkeit, läset auch nie-
manden Ihren Absichten einigen Zweifel, und Sie werden
er als aller andern Gelegenheit gleiche Billigkeit ge-
wilt zu erhalten beweisen.